

Kommunal- og distriktsdepartementet

Høringsnotat

Endringer i kommuneloven

1	HOVEDINNHALDET I HØRINGSNOTATET	5
2	BAKGRUNN FOR LOVFORSLAGET	6
3	REGULERINGEN AV ARBEIDSUTVALG	7
3.1	Innledning	7
3.2	Gjeldende rett	7
3.3	Departements vurderinger og forslag	7
4	ARBEIDSUTVALG FOR MEDVIRKNINGSRÅD	8
4.1	Innledning	8
4.2	Gjeldende rett	8
4.3	Departementets vurderinger og forslag	9
5	VALG AV VARAORDFØRER	9
5.1	Innledning	9
5.2	Gjeldende rett	10
5.3	Departementets vurderinger og forslag	10
6	AVSTEMNING VED FORHOLDSVALG	10
6.1	Innledning	10
6.2	Gjeldende rett	10
6.3	Departementets vurderinger og forslag	11
7	AVSTEMNING VED FLERTALLSVALG	11
7.1	Innledning	11
7.2	Gjeldende rett	11
7.3	Departementets vurderinger og forslag	12
7.3.1	Skriftlig avstemning ved flertallsvalg	12
7.3.2	Skriftlig avstemning ved ansettelse	12
8	SETTEMEDLEMMER	13
8.1	Innledning	13

8.2	Gjeldende rett	13
8.3	Departementets vurderinger og forslag	14
9	OPPRYKK FOR VARAMEDLEMMER – DIREKTEVALGTE KOMMUNEDELSUTVALG	15
9.1	Innledning	15
9.2	Gjeldende rett	15
9.3	Departementets vurderinger og forslag	16
10	FORHOLD SOM GIR GRUNNLAG FOR SUSPENSJON	16
10.1	Innledning	16
10.2	Gjeldende rett	17
10.3	Departementets vurderinger og forslag	17
11	MØTE-, TALE- OG FORSLAGSRETT I FOLKEVALGTE ORGANER	18
11.1	Innledning	18
11.2	Gjeldende rett	18
11.3	Departementets vurderinger og forslag	19
12	VEDTAK I SAK SOM IKKE ER OPPFØRT I SAKSLISTEN ELLER HVOR SAKSDOKUMENTER IKKE ER SENDT	20
12.1	Innledning	20
12.2	Gjeldende rett	20
12.3	Departementets vurderinger og forslag	20
13	ANSETTELSE AV KOMMUNALE OMBUD	21
13.1	Innledning	21
13.2	Gjeldende rett	21
13.3	Departementets vurderinger og forslag	22
14	MINIMUMSAVDRAG PÅ LÅN – FORSKRIFTSHJEMMEL	23
14.1	Innledning	23
14.2	Gjeldende rett	23

14.3	Departements vurderinger og forslag	23
15	NAVN PÅ INTERKOMMUNALE SAMARBEID ETTER KOMMUNELOVEN	24
15.1	Innledning	24
15.2	Gjeldende rett	24
15.3	Departements vurderinger og forslag	25
16	VARSLING TIL KONTROLLUTVALGET OM MØTER	26
16.1	Innledning	26
16.2	Gjeldende rett	26
16.3	Departementets vurderinger og forslag	26
17	FORHOLDET TIL LONGYEARBYEN LOKALSTYRE	27
18	ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	28
19	MERKNADER TIL ENKELTE AV FORSLAGENE TIL LOVENDRINGER	28
20	FORSLAG TIL LOV OM ENDRINGER I KOMMUNELOVEN OG SVALBARDLOVEN	32

1 Hovedinnholdet i høringsnotatet

I dette høringsnotatet foreslår departementet enkelte mindre endringer i kommuneloven. Noen lovendringer er av lovteknisk art og noen er innholdsmessige justeringer. Forslagene i dette høringsnotatet er satt opp i samme rekkefølge som de er regulert i kommuneloven.

Enkelte folkevalgte organer har adgang til å opprette arbeidsutvalg og velge medlemmer til dette. I kapittel 3 og 4 foreslår departementet noen endringer i reglene om arbeidsutvalg. Departementet foreslår at det samme organet som opprettet arbeidsutvalget også skal få myndighet til å velge settemedlem og nye medlemmer. I tillegg foreslår departementet at medvirkningsråd etter kommuneloven § 5-12 skal kunne opprette arbeidsutvalg.

Manglende lovregulering av valg av varaordfører har reist noen tolkningsspørsmål. I kapittel 5 i høringsnotatet foreslår derfor departementet å regulere enkelte spørsmål om valg av varaordfører. Departementet foreslår å lovfeste at det skal velges en ny varaordfører i tilfeller hvor varaordfører trer endelig ut av vervet og at det skal velges en midlertidig varaordfører i tilfeller hvor varaordfører får midlertidig fritak.

I kapittel 6 foreslår departementet at avstemning ved forholdsvalg også kan gjøres ved stemmetegn, som et alternativ til skriftlig avstemning. I kapittel 7 foreslår departementet en uttrykkelig bestemmelse om at flertallsvalg skal gjennomføres ved å vise stemmetegn. Dette betyr at det ved flertallsvalg ikke er adgang til skriftlig avstemning. Ved ansettelser skal det derimot være adgang til skriftlig avstemning.

Dagens bestemmelser legger store begrensninger på hvem som kan velges som settemedlem. I kapittel 8 foreslår departementet å utvide kretsen av valgbare settemedlemmer, slik at kommunestyret ikke lenger må følge listen over varamedlemmer. Departementet foreslår i tillegg en lovteknisk endring, slik at reguleringen av settemedlemmer kan samles i en ny, egen bestemmelse i § 7-11.

Kommuneloven slår i dag fast at det er kommunestyret som velger nye medlemmer hvis et medlem av et direkte valgt kommunedelsutvalg trer endelig ut. Dette gjelder selv om det ikke er kommunestyret som har valgt medlemmene. I kapittel 9 foreslår departementet at varamedlemmer skal rykke opp i den rekkefølgen de er valgt når et medlem av et direkte valgt kommunedelsutvalg trer endelig ut.

Hvis visse vilkår er oppfylt, kan kommunestyret vedta å suspendere en folkevalgt. I kapittel 10 i høringsnotatet foreslår departementet noen mindre justeringer i suspensjonsbestemmelsen i kommuneloven for å rette opp i noen uheldige og utilsiktede inkurier av hvilke bestemmelser i straffeloven som omfattes. Suspensjonsbestemmelsen flyttes samtidig til en ny § 7-12.

Departementet har mottatt enkelte henvendelser som kan tyde på at loven ikke er tydelig nok på hvem som kan ha møte-, tale- og forslagsrett i folkevalgte organer. I kapittel 11 foreslår vi derfor å presisere i kommuneloven at det er *medlemmene* i folkevalgte organer som har møte-, tale- og forslagsrett i organets møter og at det ikke kan gis møte-, tale- og forslagsrett til andre, utover det som følger av lov.

Bestemmelsen om når vedtak kan fattes i et folkevalgt organ, selv om saken ikke er oppført på sakslisten og selv om saksdokumenter ikke er sendt ut sammen med innkallingen, er språklig uklar. Departementet foreslår i kapittel 12 i høringsnotatet å klargjøre at vedtak kan

fattes i slike situasjoner dersom ikke *minst* 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg dette.

I kapittel 13 i høringsnotatet foreslår departementet å lovfeste at det er kommunestyret som ansetter i ombudsstillinger som kommunen selv velger å opprette. Bakgrunnen for forslaget er at forholdet mellom reglene for ombud og reglene om kommunedirektørens løpende personalansvar i dag er noe uklart.

Kommuneloven stiller krav om minste årlige avdrag på lån (minimumsavdrag). Dersom kommunen organiserer deler av sin virksomhet i kommunale foretak, interkommunale politiske råd eller kommunale oppgavefellesskap, og/eller oppretter lånefond, oppstår det enkelte problemstillinger om minimumsavdrag. Departementet mener det er behov for klargjørende regler om minimumsavdraget. I høringsnotatet kapittel 14 foreslår derfor departementet en forskriftshjemmel.

I dag er det et krav i kommuneloven at interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefellesskap må ha navn som inneholder ordene interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefellesskap. Departementet foreslår i kapittel 15 i høringsnotatet å åpne for at det i tillegg blir mulig å bruke forkortelsene «IPR» og «KO».

Kommuneloven sier at kontrollutvalget «skal varsles» om møter i generalforsamling, representantskap og andre eierorganer i heleide kommunale selskaper, uten at det står hvem som har en plikt til å varsle. Departementet foreslår å presisere i lov at det er kommunen som har en plikt til å varsle kontrollutvalget, se kapittel 16.

Departementet foreslår i kapittel 17 at endringene i høringsnotatet skal gjelde tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre. De fleste endringene vil komme til anvendelse for Longyearbyen lokalstyre gjennom henvisningsbestemmelser, men i tillegg må det gjøres to endringer i Svalbardloven.

Kommuneloven regulerer både kommunenes og fylkeskommunenes virksomhet. For å forenkle framstillingen bruker departementet i høringsnotatet *kommune* som felles betegnelse for *kommune og fylkeskommune* og *formannskap* som felles betegnelse for *formannskap og fylkesutvalg*, hvis ikke noe annet framgår av sammenhengen. På samme måte omtaler departementet bare *kommunale organer*, selv om framstillingen også gjelder for tilsvarende fylkeskommunale organer.

2 Bakgrunn for lovforslaget

Ny kommunelov 22. juni 2018 har nå virket i noe tid. De fleste av bestemmelsene i loven trådte i kraft høsten 2019, mens økonomibestemmelsene trådte i kraft 1. januar 2020 og internkontrollbestemmelsene 1. januar 2021. Loven har i all hovedsak blitt tatt godt imot av sine brukere. Departementet har fått mange tilbakemeldinger på at loven fungerer bra og er lettere å forholde seg til enn forrige kommunelov (1992).

På bakgrunn av de første erfaringene med kommuneloven (2018) har departementet oppdaget og blitt gjort oppmerksom på, behov for enkelte justeringer og tydeliggjøringer i lovteksten. Dette er mindre endringer som til dels er av lovteknisk art og til dels er innholdsmessige justeringer. Ved utformingen av loven ble det lagt stor vekt på klarhet og tydelighet i formuleringen av lovbestemmelsene. For å opprettholde en god og tydelig lov, vil departementet fortsatt rette stor oppmerksomhet på dette, både ved utarbeidelsen av nye lovtekster og ved å justere eksisterende bestemmelser der det er behov. I dette høringsnotatet foreslås derfor flere mindre endringer og justeringer.

Departementet legger opp til at lovendringene skal tre i kraft før kommende kommunestyre- og fylkestingsvalg i 2023.

3 Reguleringen av arbeidsutvalg

3.1 Innledning

Enkelte folkevalgte organer har adgang til å opprette arbeidsutvalg og velge medlemmer til dette. Loven legger likevel opp til at der det skal velges et settemedlem eller et nytt medlem til arbeidsutvalget, er det kommunestyret som har myndigheten til å foreta valget. Dette er en utilsiktet konsekvens av de *generelle* reglene i § 7-10 om valg av settemedlem og valg av nytt medlem til folkevalgte organer. Departementet vil derfor foreslå at det samme organet som oppretter arbeidsutvalget, også får myndighet til å velge settemedlem og nye medlemmer til arbeidsutvalget.

3.2 Gjeldende rett

Etter kommuneloven har enkelte av de folkevalgte organene en adgang til å opprette arbeidsutvalg. Dette kan være arbeidsutvalg for enkelte saker, men det kan også være langvarige og permanente arbeidsutvalg som gjelder hele eller store deler av valgperioden. Arbeidsutvalgene er folkevalgte organer, se § 5-1 andre ledd bokstav e.

De organene som kan opprette arbeidsutvalg er formannskapet, se § 5-6 tredje ledd, utvalg, se § 5-7 tredje ledd første punktum og kommunestyrekomiteer, se § 5-9 sjette ledd.

Hovedregelen er at arbeidsutvalg må bestå av medlemmer som er valgt blant medlemmene av organet. Kommunedelsutvalg kan også velge arbeidsutvalg, men her gjelder ikke kravet om at medlemmene må velges blant kommunedelsutvalgets medlemmer, se § 5-7 tredje ledd andre punktum.

Siden arbeidsutvalg er et folkevalgt organ og medlemmene er folkevalgte i lovens forstand, gjelder reglene om settemedlemmer og nyvalg i § 7-10 andre og fjerde ledd. Det betyr at hvis medlemmet av arbeidsutvalget får fritak i minst tre måneder så kan *kommunestyret* velge settemedlem. Videre betyr dette at kommunestyret skal velge nytt medlem hvis medlemmet trer endelig ut av arbeidsutvalget. Det er altså ikke det organet som arbeidsutvalget sorterer under, som har valgmyndigheten i disse situasjonene.

3.3 Departements vurderinger og forslag

Loven slår klart fast at myndigheten til å opprette og velge medlemmer til arbeidsutvalg, ligger i det aktuelle folkevalgte organet. Ettersom denne myndigheten er lagt til organet selv, mener departementet at loven også bør gjøre det klart at det er samme organ som har myndigheten til å gjøre endringer i organiseringen av arbeidsutvalgene. Siden kommunestyrene ikke har noen rolle når det gjelder opprettelsen av arbeidsutvalg og hvem som blir valgt inn, mener departementet det er uheldig at kommunestyret har en avgjørende rolle i etterfølgende endringer i sammensetningen.

Departementet mener det er selvsagt at organet som oppretter arbeidsutvalget også skal kunne nedlegge eller omorganisere arbeidsutvalget, og dette bør også komme klart frem av lovteksten. Med «organet» sikter vi her til formannskap og utvalg. Departementet foreslår derfor å tydeliggjøre dette i loven.

Dette er imidlertid ikke like selvsagt når det gjelder kommunestyrekomiteer. Kommunestyrekomiteer er nært knyttet til kommunestyret som saksforberedende organer for kommunestyret. Kommunestyrekomiteen kan bare opprette arbeidsutvalg hvis ikke kommunestyret har bestemt noe annet. Det gir derfor best sammenheng i regelverket at kommunestyrekomiteen bare skal kunne nedlegge eller organisere arbeidsutvalget hvis ikke kommunestyret har bestemt noe annet.

Departementet mener det er organet som oppretter og velger medlemmene av arbeidsutvalget som også skal velge nye medlemmer dersom et medlem av arbeidsutvalget trer endelig ut. Det bør også være det samme organet som kan velge settemedlem. Når det for eksempel er et planutvalg som oppretter og velger medlemmer i et arbeidsutvalg, så bør det ikke være kommunestyret som velger settemedlemmer eller nye medlemmer til arbeidsutvalget ved endelig uttreden, men det bør gjøres av planutvalget selv. Prosessen bør følge det som ellers gjelder ved suppleringsvalg og nyvalg, jf. kommuneloven § 7-10 syvende ledd. Det innebærer at det er den gruppen som «mister» et medlem, som foreslår hvem det nye medlemmet skal være. Organet plikter deretter å velge den kandidaten, dersom de alminnelige valgbarhetsvilkårene er oppfylt.

Departementet vil på bakgrunn av dette foreslå et tillegg i §§ 5-6 tredje ledd, § 5-7 tredje ledd og § 5-9 sjette ledd, som gir disse organene adgang til å omorganisere og nedlegge arbeidsutvalg som de selv har opprettet. I tillegg foreslår departementet at det i § 7-10 og i ny § 7-11 slås fast at det er gruppen selv som foreslår kandidaten når det skal foretas et nyvalg eller valg av settemedlem til arbeidsutvalget.

4 Arbeidsutvalg for medvirkningsråd

4.1 Innledning

I dette kapitlet foreslås det å åpne for at medvirkningsråd etter kommuneloven § 5-12 skal kunne opprette arbeidsutvalg på samme måte som for eksempel utvalg etter kommuneloven § 5-7. Det har kommet frem at medvirkningsrådene har et behov for å kunne ha denne type arbeidsutvalg på samme måte som for eksempel utvalg har.

Det som her sies om medvirkningsråd, gjelder også for annet medvirkningsorgan for ungdom etter § 5-12.

4.2 Gjeldende rett

Medvirkningsråd er regulert i kommuneloven § 5-12. Dette er organer som kommunestyret og fylkestinget skal velge selv. Det skal være et eldreråd, et råd for personer med funksjonsnedsettelse og et ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom. Nærmere regler om disse medvirkningsrådene finnes i forskrift om medvirkningsordninger (FOR-2019-06-17-727). Medvirkningsorganene går inn under kategorien *andre kommunale organer* etter kommuneloven § 5-2, bokstav e. Det følger imidlertid av tredje ledd i § 5-2 at de bestemmelsene som gjelder for folkevalgte organer etter § 5-1, også vil gjelde for medlemmer av medvirkningsrådene.

Etter kommuneloven har enkelte av de folkevalgte organene etter § 5-1, adgang til å opprette arbeidsutvalg. Dette er regulert uttrykkelig for de organene som har slik adgang. Arbeidsutvalgene kan opprettes for enkelte saker eller som langvarige og permanente arbeidsutvalg. Slike arbeidsutvalg er folkevalgte organer, se § 5-1 andre ledd bokstav e). Se nærmere omtale av arbeidsutvalg i kapittel 3.

For medvirkningsrådene er det ikke åpnet for å opprette arbeidsutvalg i kommuneloven. Følgelig kan medvirkningsrådene ikke opprette arbeidsutvalg. Dette betyr at det ikke kan etableres en eller flere faste grupper med medlemmer fra medvirkningsrådet for å behandle saker mellom møtene i medvirkningsorganet.

4.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet har fått innspill og tilbakemeldinger om at mange medvirkningsorganer har et ønske om og behov for å kunne opprette arbeidsutvalg. Departementet mener det er gode grunner for å åpne for at medvirkningsråd kan opprette arbeidsutvalg. Arbeidsutvalg vil kunne gjøre det lettere å fordele oppgaver og å organisere seg slik at medvirkningsrådene vil kunne involvere seg i flere saker eller gå dypere inn i den enkelte sak. Effektive og gode medvirkningsråd vil kunne styrke rådenes mulighet til å bli hørt og bedre sakenes opplysning.

Departementet mener rammene for arbeidsutvalgene som medvirkningsrådene kan oppnevne, i hovedsak bør være tilsvarende andre arbeidsutvalg som kommuneloven åpner for. Det foreslås imidlertid at disse arbeidsutvalgene kategoriseres som «andre kommunale organer» slik medvirkningsrådene er, og ikke som «folkevalgt organ» slik arbeidsutvalgene ellers er. Dette for å følge opp lovens systematikk mellom skille mellom folkevalgte organer og andre kommunale organer. De innholdsmessige rammene for arbeidsutvalgene vil imidlertid bli de samme.

Departementet mener videre at det bør være like rammer for arbeidsutvalg for de ulike medvirkningsrådene. Det er ingen grunn til å ha ulike regler om dette.

Det foreslås derfor at medvirkningsrådene selv skal få adgang til å oppnevne arbeidsutvalg dersom de ønsker det. Slike arbeidsutvalg må bestå av medlemmer som er valgt blant medlemmene i medvirkningsrådet. En naturlig konsekvens av dette er at medvirkningsrådene selv også kan omorganisere eller legge ned arbeidsutvalget når de måtte ønske det. Dette er i tråd med det som nå foreslås for andre arbeidsutvalg etter kommuneloven, se forslaget i kapittel 3.

Når det gjelder oppgaver for arbeidsutvalget, vil det i hovedsak være opp til medvirkningsrådet selv å bestemme dette. Siden medvirkningsråd ikke skal fatte vedtak, vil det ikke være aktuelt å åpne for at arbeidsutvalgene kan få myndighet til å fatte vedtak slik som det er adgang til for flere andre arbeidsutvalg. Det foreslås derfor ingen bestemmelse om dette.

Departementet foreslår et nytt femte ledd i § 5-12 der det åpnes for at medvirkningsråd kan opprette arbeidsutvalg. Arbeidsutvalgene vil være andre folkevalgt organer etter § 5-2 og en rekke av reglene i kommuneloven vil derfor gjelde for slike arbeidsutvalg. For øvrig vil de i hovedsak ha samme rammer som andre arbeidsutvalg etter kommuneloven.

5 Valg av varaordfører

5.1 Innledning

Kommuneloven regulerer i særskilte bestemmelser valg av ordfører og varaordfører. I dagens lov er valg av ordfører mer utførlig regulert enn valg av varaordfører. Manglende lovregulering har reist noen tolkningsproblemer. Departementet mener det er behov for å supplere loven når det gjelder enkelte spørsmål om valg av varaordfører.

5.2 Gjeldende rett

Kommuneloven § 6-2 regulerer valg av ordfører og varaordfører. § 6-2 fjerde ledd bestemmer at hvis ordføreren trer midlertidig ut av vervet, rykker varaordføreren opp som ordfører. En ny varaordfører skal da velges midlertidig. § 6-2 fjerde ledd punktum bestemmer videre at hvis ordføreren trer endelig ut av vervet, skal det velges ny ordfører.

Lovteksten sier ingenting om situasjonene hvor varaordfører trer endelig ut av vervet eller der hun eller han får midlertidig fritak. Departementet har imidlertid i uttalelsene 19/5960-2 og 20/5227-2 lagt til grunn at i tilfeller hvor varaordføreren får midlertidig fritak, skal det velges en midlertidig varaordfører for den perioden hvor varaordføreren har midlertidig fritak. Dette bygger på at § 6-2 første ledd forutsetter at kommunen til enhver tid har en varaordfører i funksjon. Derfor må det samme gjelde i tilfeller hvor varaordfører trer endelig ut av vervet. Også i de tilfellene må loven forstås slik at det må velges en ny varaordfører.

5.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet mener at også reglene om valg og midlertidig valg av varaordfører bør uttrykkes i loven. Reglene er prinsipielle og viktige, og allerede av den grunnen bør de lovfestes. At departementet har fått henvendelser om hvordan reglene er å forstå, underbygger behovet for lovfesting. I tillegg mener departementet at det er viktig med en helhetlig lovregulering av valg av både ordfører og varaordfører.

Departementet vil etter dette foreslå å lovfeste at i tilfeller hvor varaordfører trer endelig ut av vervet, skal det velges en ny varaordfører. I tillegg foreslår departementet å lovfeste at i tilfeller hvor varaordfører får midlertidig fritak, skal det velges en midlertidig varaordfører. Forslagene tas inn i kommuneloven § 6-2 fjerde ledd.

Etter departementets vurdering innebærer ikke forslagene en endring av gjeldende rett, men en kodifisering av ulovfestet rett.

6 Avstemning ved forholdsvalg

6.1 Innledning

Avstemning ved forholdsvalg må i dag gjøres skriftlig. At loven pålegger skriftlighet kan imidlertid synes som en unødvendig streng regel. Derfor vil departementet høre et forslag om at forholdsvalg også kan gjøres ved stemmetegn, som et alternativ til skriftlighet.

6.2 Gjeldende rett

Kommuneloven § 7-5 og § 7-6 regulerer valg til folkevalgte organer gjennom forholdsvalgmetoden. Det følger av § 7-5 første ledd at forholdsvalg foregår på grunnlag av lister med forslag til kandidater. Listene skal være innleverte på forhånd. Av § 7-5 tredje ledd følger det at listeforslaget skal være underskrevet. Kommuneloven § 7-6 regulerer valgoppgjøret, og i første ledd fastslås det at ved valgoppgjøret fordeles organets medlemsplasser på de ulike listene etter hvor mange stemmesedler hver liste har fått.

Det er etter dette på det rene at loven legger opp til en *skriftlig* avstemning, jf. lovens omtale av stemmesedler.

Om det også er adgang til å gjennomføre et forholdsvalg gjennom å vise stemmetegn, er ikke omtalt i lov eller forarbeider. Departementet har i uttalelse (sak 19/3463) vurdert om det er

adgang til å gjennomføre et forholdsvalg gjennom å vise stemmetegn eller om det kun er lov med skriftlig stemmegivning. I uttalelsen konkluderte departementet med at det ikke er adgang til å gjennomføre forholdsvalg med stemmetegn.

6.3 Departementets vurderinger og forslag

Selv om det i mange tilfeller sannsynligvis vil være mest praktisk å gjennomføre et forholdsvalg med lister og stemmesedler, er det i utgangspunktet vanskelig å se at det bør være forbudt å gjennomføre dette ved stemmetegn. Det viktigste hensynet ved slike valg må være å sikre at resultatet er kontrollerbart. En ordning hvor man stemmer ved stemmetegn gir tilstrekkelige muligheter for kontroll. Vi viser i den forbindelsen til at den alminnelige avstemningsmåten etter kommuneloven er den hvor man viser stemmetegn. Det er derfor ikke tvilsomt at den måten sikrer tilstrekkelig kontroll.

Ved å vise stemmetegn, viser man også for offentligheten hvilket parti eller liste man stemmer på. De aller fleste stemmer naturlig nok på eget parti eller egen liste, men det kan muligens en sjelden gang forekomme at en representant ønsker å stemme på et annet parti eller annen liste. I den grad det å måtte stemme ved stemmetegn oppleves ubehagelig i disse tilfellene, er ikke det et tungtveiende argument mot en slik ordning. Det kan tvert imot argumenteres med at det bør være synlig for offentligheten hvilket parti eller liste en kommunestyrerepresentant stemmer på ved valg til for eksempel et utvalg.

Etter kommuneloven av (1992) var det adgang til å endre rekkefølgen på listekandidatene, se § 37 nr. 2. Denne muligheten ble ikke videreført i kommuneloven (2018). En mulighet for å endre rekkefølgen ville betinget skriftlig avstemning, men siden muligheten ikke finnes lenger, er heller ikke dette et argument mot avstemning ved stemmetegn.

Loven bør fortsatt ta utgangspunkt i skriftlig valg. Det er sannsynligvis den formen som vil bli mest brukt. Dersom det er ulike oppfatninger om hvilken valgform kommunestyret skal benytte, avgjøres det ved alminnelig flertall i samsvar med kommunelovens alminnelige prinsipp i § 11-9 andre ledd.

Departementet vil etter dette foreslå et nytt fjerde ledd i § 7-5, som sier at det velgende organet selv beslutter om avstemningen skal foregå skriftlig eller ved å vise stemmetegn. Departementet foreslår også å ta inn «stemmer» i § 7-6 første ledd første punktum som et alternativ til stemmesedler. Det skal tydeliggjøre at det er adgang til å stemme ved stemmetegn.

7 Avstemning ved flertallsvalg

7.1 Innledning

Kommuneloven inneholder ingen uttrykkelige bestemmelser om avstemningsmåten ved flertallsvalg. Dette er et prinsipielt viktig spørsmål som bør være klart lovregulert. Departementet foreslår derfor å lovfeste at det ikke er adgang til skriftlig avstemning ved flertallsvalg. Derimot foreslår departementet at det skal være adgang til skriftlig avstemning ved ansettelse.

7.2 Gjeldende rett

Ved valg av leder og nestleder i folkevalgte organer, skal det benyttes flertallsvalg, jf. kommuneloven § 7-4 andre ledd. Det samme gjelder når kommunestyret skal ansette

kommunedirektør eller andre som det er lovfestet at kommunestyret kan ansette. Dette følger av de ordinære reglene for vedtak i § 11-9 andre ledd.

Kommuneloven inneholder ingen uttrykkelige bestemmelser om avstemningsmåten ved flertallsvalg. Dette i motsetning til kommuneloven 1992, som bestemte i § 35 nr. 5 at ved valg og ansettelse kunne hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning.

Hvilken rettslig betydning det skal ha at bestemmelsen om adgangen til å kreve skriftlig avstemning ikke ble videreført i kommuneloven (2018), er ikke omtalt i forarbeidene. Departementet har i uttalelse (sak 19/4561) vurdert betydningen av at § 35 nr. 5 om adgang til å kreve skriftlig avstemning ikke ble videreført i den nye loven. I uttalelsen viser departementet til at hovedregelen både etter 1992-loven og etter 2018-loven er at avstemninger skal skje åpent i møte ved stemmetegn. Unntak fra denne hovedregelen vil bare kunne gjøres i de tilfeller loven bestemmer det. Siden kommuneloven (2018) ikke viderefører den klare hjemmelen i 1992-loven om at skriftlige avstemninger kan kreves ved valg og ansettelse, la departementet i uttalelsen til grunn at kommuneloven (2018) ikke åpner for skriftlig avstemning ved flertallsvalg.

7.3 Departementets vurderinger og forslag

7.3.1 Skriftlig avstemning ved flertallsvalg

Hvilke regler som gjelder ved valg, bør i stor grad være lovfestet. Både den prinsipielle og praktiske betydningen av reglene tilsier lovfesting.

Departementet foreslår en bestemmelse som uttrykkelig slår fast at flertallsvalg skal gjennomføres ved å vise stemmetegn. Det vil si at det klargjøres at det ikke er adgang til skriftlig avstemning. Slik departementet ser det, innebærer forslaget en kodifisering av gjeldende rett.

Departementet mener at kommunestyremedlemmers stemmegivning ved valg av ledere og nestledere til ulike organer bør være åpne og synlige. Det er ofte stor offentlig interesse knyttet til slik stemmegivning ved valg av ordfører og varaordfører. Velgerne har også en berettiget interesse i å få innsyn i stemmegivningen. Gjennom slik åpenhet har velgerne mulighet til å kontrollere at kommunestyremedlemmer stemmer slik de eventuelt har gitt uttrykk for i forkant av valget. I det perspektivet er åpne valg en demokratisk kontrollmekanisme.

Eventuelle ubehageligheter det enkelte kommunestyremedlem måtte ha ved å vise hvilken kandidat vedkommende stemmer på, er av mindre betydning. Departementet kan heller ikke se andre tungtveiende grunner som taler for at dette valget bør kunne gjøres hemmelig gjennom skriftlighet.

7.3.2 Skriftlig avstemning ved ansettelse

Prinsipielt kan det argumenteres for at også kommunestyrets ansettelse bør gjøres åpent ved stemmetegn. I praksis har dette bare betydning når kommunestyret skal ansette kommunedirektør, eller eventuelt ombud for de kommunene som ønsker dette (se nærmere kapittel 14). På generelt grunnlag er dette et vedtak som det knytter seg allmenn interesse til å få vite hva de ulike kommunestyremedlemmene stemmer.

Dette hensynet er likevel ikke så fremtredende i ansettelsessaker som det er når kommunestyret skal velge leder og nestleder av folkevalgte organer, for eksempel ordfører.

Hvem man ønsker som ordfører har en klar politisk karakter, mens hvem man ønsker som kommunedirektør ikke har den samme politiske karakteren. Dette er en viktig forskjell. Kommunestyremedlemmer som for eksempel ønsker å stemme på en annen kandidat enn den som til slutt ble ansatt, kan ha en berettiget interesse i at verken kommunedirektøren eller andre blir kjent med deres stemmegivning. Departementet legger til grunn at det gjennomgående vil være en fordel for det generelle samarbeidsklimaet mellom kommunestyret og kommunedirektøren at enkeltrepresentanters stemmegivning ikke blir kjent. I tillegg vil departementet peke på at det er normalt ved ansettelser at eventuell uenighet i det organet som ansetter, ikke gjøres kjent.

Departementet foreslår derfor å gjeninnføre adgangen til skriftlig avstemning ved ansettelse slik den var nedfelt i kommuneloven (1992). Det innebærer at departementet foreslår et nytt tredje punktum i kommuneloven § 8-1 andre ledd, som sier at ved ansettelse kan hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning. Det betyr at utgangspunktet er at avstemningen gjennomføres med stemmetegn, men at det ikke skal mer til enn at ett medlem krever skriftlig avstemning for at kommunestyret må gjennomføre valget skriftlig.

8 Settemedlemmer

8.1 Innledning

Bestemmelsene om settemedlemmer for folkevalgte som får midlertidig fritak, var ikke nedfelt i kommuneloven (1992). Bestemmelsene kom inn i kommuneloven (2018), men er ikke særlig omtalt eller drøftet i forarbeidene. Departementet har fått henvendelser som viser at ordningen med settemedlemmer blir brukt. Dagens bestemmelser legger imidlertid store begrensninger på hvem som kan velges som settemedlem. Departementet foreslår derfor å utvide kretsen av valgbare settemedlemmer, slik at kommunestyret ikke lenger må følge listen over varamedlemmer. Departementet foreslår i tillegg en lovteknisk endring slik at reguleringen av settemedlemmer kan samles i en ny, egen bestemmelse.

8.2 Gjeldende rett

Det følger av kommuneloven § 7-10 andre ledd at dersom en folkevalgt gis fritak i minst tre måneder, så kan kommunestyret velge et settemedlem. Et settemedlem vil innebære et midlertidig opprykk til fast medlem av organet så lenge fritaksperioden varer. Det er altså ikke behov for å kalle inn et varamedlem for hvert enkelt møte. I valget av hvem som skal være settemedlem, må kommunestyret følge listen over varamedlemmer.

Adgangen til å velge settemedlem gjelder ikke for vervet som kommunestyremedlem, men er kun aktuelt ved fritak fra andre verv enn kommunestyremedlem. Gis det fritak fra vervet som kommunestyremedlem, må det kalles inn varamedlem for hvert enkelt møte så lenge fritaket varer.

Vilkåret for å kunne velge settemedlem er som nevnt at det er gitt fritak «i minst tre måneder». Lovens ordlyd kan synes å kreve at det er gitt et tidsbestemt fritak over en bestemt lengde, og at det derfor ikke kan velges settemedlem selv om det er gitt et tidsubestemt fritak som med stor sannsynlighet vil vare mer enn tre måneder, for eksempel i forbindelse med verv som statssekretær. Departementet har likevel i en tolkningsuttalelse (sak 20/843) lagt til grunn at det også slike tilfeller kan velges settemedlem.

I flere av tilfellene hvor det velges settemedlem til f.eks. utvalg eller formannskap, så har den aktuelle folkevalgte som får fritak, også fått fritak fra kommunestyret. Siden det ikke kan

velges settemedlem til kommunestyret, vil de øvrige vervene fylles av et settemedlem, men i kommunestyret må det kalles inn varamedlem for hver gang.

8.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet vil foreslå endringer når det gjelder hvem som kan velges som settemedlemmer. Det bør være større frihet til å velge hvem som skal være settemedlem, sammenlignet med dagens bestemmelse om at man må følge rekkefølgen på listen over varamedlemmer, hvilket innebærer at det stort sett er første varamedlem som blir valgt som settemedlem.

Departementet foreslår at det ikke lenger skal være krav om å følge listen over varamedlemmer, men at det kravet erstattes med en bestemmelse om at det må velges settemedlem "fra den samme gruppen" som den man velger settemedlem for. Dette vil være i samsvar med reglene om valg av nye medlemmer ved endelig uttreden og nyvalg.

Denne løsningen gir grupper bestående av flere partier mulighet til å opprettholde den politiske balansen og fordelingen de ble enige om ved konstitueringen så lenge fritaket varer. Vi viser her til betraktningene departementet gjorde om dette i forarbeidene til kommuneloven (2018), se Prop. 46 L (2017–2018) side 17. Som antydnet ovenfor, kan fritaket være nokså lenge hvis det for eksempel gjelder en folkevalgt som gis et rikspolitisk verv og midlertidig tidsubestemt fritak som følge av det.

Det betyr at hvis det for eksempel er en representant fra parti A som får et langt, midlertidig fritak, vil det være mulighet for gruppen som parti A har inngått valgteknisk samarbeid med å velge en representant fra parti A som settemedlem, selv om denne ikke er første varamedlem. Dette blir altså et mer fleksibelt system.

På den andre siden vil denne fleksibiliteten også kunne gi mulighet til å fravike avtaler om balanse og sammensetning. I tilfeller hvor for eksempel parti B ikke har fått innvalgt noen faste representanter i organet, men til gjengjeld har fått første varaplass, vil en adgang til å velge andre enn første varaplass kunne sette til side parti Bs interesse.

Departementet ber særskilt om høringsinstansenes syn på disse problemstillingene.

Ettersom gruppen selv bestemmer hvem som skal overta et ledig verv ved endelig uttreden, finner departementet det ikke særlig demokratisk betenkelig at gruppen også kan velge selv ved et midlertidige verv som settemedlem. Departementet er klar over at dette kan innebære at det ikke vil være første varamedlem som møter i fritaksperioden, og at det er en innskrenkning av deres rett til å møte ved forfall. Det vil selvsagt fortsatt være mulig å følge listen over varamedlemmer dersom gruppen ønsker det, men forslaget vil gi mer frihet i valget av hvem som velges som settemedlem. Departementet mener at de hensynene som taler for at man *kan* fravike rekkefølgen i listen over varamedlemmer når det skal velges settemedlemmer, er tilstrekkelig tungtveiende til at regelverket bør endres.

Settemedlem velges til organer som kommunestyret har valgt medlemmene til, som f.eks. formannskap og utvalg. Det innebærer at det vil være de samme personene (kommunestyremedlemmene) som avgjør listen over varamedlemmer ved det opprinnelige valget som avgjør hvem som blir settemedlemmer etter forslaget til ny ordning.

Departementet mener derfor de demokratiske hensynene blir ivaretatt i forslaget om å utvide kretsen av valgbare settemedlemmer. Når det gjelder utvalg, så har også kommunestyret en adgang til å omorganisere hele utvalget og foreta nyvalg av alle medlemmene og varamedlemmene, og da er det lite betenkelig at kommunestyret også skal kunne velge litt friere når det skal velges et settemedlem for en periode på minst tre måneder.

Forslaget innebærer ikke at flertallet i kommunestyret kan sette inn hvem de vil. Valget av settemedlem skal skje etter de ordinære regler. Det betyr at partiet eller gruppen peker ut den som skal velges, som må være fra samme parti eller gruppe, og kommunestyret velger vedkommende hvis de lovbestemte vilkårene er oppfylt. Departementet antar at det ofte vil være aktuelt å velge allerede valgte varamedlemmer som settemedlemmer, der hvor det er mulig og ønskelig.

Et annet og mindre vidtrekkende forslag vil være at settemedlemmer må velges blant listen over varamedlemmer, men at det ikke er krav om å følge rekkefølgen. Det begrenser hvem som kan velges som settemedlemmer, men gir likevel kommunene noe større handlingsrom enn i dag. Dette forslaget vil i større grad ivareta varamedlemmers rett og plikt til å møte ved forfall, men kan også føre til at det ikke er mulig å velge det settemedlemmet som er ønskelig. Departementet vil derfor ikke foreslå denne løsningen, men ber om høringsinstansenes syn på dette alternative forslaget til endring.

Departementet foreslår at regler om settemedlemmer samles i en egen bestemmelse. Dagens regulering av settemedlemmer og de nye forslagene om settemedlemmer foreslås samlet i en ny § 7-11. Dagens § 7-11 foreslås å bli § 7-12. Bakgrunnen for dette lovtekniske forslaget er at dagens § 7-10 er veldig lang og det blir uoversiktlig å ta inn mer regulering i denne. Det er således mer pedagogisk og brukervennlig å samle reglene om settemedlemmer i en ny § 7-11.

9 Opprykk for varamedlemmer – direktevalgte kommunedelsutvalg

9.1 Innledning

Departementet foreslår noen små endringer i reglene om organiseringen av kommunedelsutvalgene som er valgt direkte av innbyggerne i de aktuelle kommunedelene. Kommunelovens regler fastslår at kommunestyret skal velge nye medlemmer, hvis et medlem av kommunedelsutvalg trer endelig ut. Dette gjelder selv om det ikke er kommunestyret som har valgt medlemmene. Departementet foreslår at når et medlem av direktevalgte kommunedelsutvalg trer endelig ut, så skal varamedlemmer rykke opp i den rekkefølgen de er valgt.

9.2 Gjeldende rett

Kommunedelsutvalg er folkevalgte organer, og medlemmene er folkevalgte, se § 5-1 andre og fjerde ledd. I utgangspunktet er kommunedelsutvalg et «vanlig» utvalg etter § 5-7, og det betyr at medlemmene velges av kommunestyret selv, se § 5-7 andre ledd.

Kommunestyret kan imidlertid bestemme at innbyggerne i kommunedelen skal velge medlemmene gjennom direkte valg, se kommuneloven § 5-8 første ledd. Ved direkte valg av kommunedelsutvalg gjelder valglovens bestemmelser så langt de passer. På valgdagen kan innbyggerne i den aktuelle kommunedelen avlegge én stemmeseddel til kommunestyrevalget og én stemmeseddel til valget av kommunedelsutvalg. Innbyggerne kan endre på stemmesedlene, og dermed direkte påvirke valgoppgjøret og hvem som blir medlemmer og varamedlemmer fra de enkelte listene, se valgloven § 7-2.

Dersom et medlem eller varamedlem av et kommunedelsutvalg trer endelig ut, følger det av kommuneloven § 7-10 fjerde ledd at det skal «velges et nytt medlem eller varamedlem».

Valget gjennomføres etter § 7-10 syvende ledd, ved at gruppen selv foreslår hvem som skal velges, og kommunestyret velger vedkommende hvis de lovbestemte vilkårene er oppfylt. Dette gjelder uansett om medlemmene i kommunedelsutvalget er valgt av kommunestyret etter § 5-7, eller om medlemmene er valgt av innbyggerne gjennom direkte valg etter § 5-8.

Til sammenligning er reglene for endelig uttreden fra kommunestyret, som også er et direkte valgt organ, slik at varamedlemmer trer inn i plassen til den som trer ut i den nummerorden de er valgt, se § 7-10 tredje ledd.

9.3 Departementets vurderinger og forslag

Valgene og sammensetningen av direkte valgte organer gir uttrykk for innbyggernes vilje og syn på hvem de ønsker skal bestemme. Dette gjelder både ved valg til kommunestyret og ved direkte valg til kommunedelsutvalg. Det er egne lister til valg til kommunedelsutvalg, og den politiske sammensetningen kan derfor være annerledes både mellom kommunedelene og mellom kommunedelen og kommunestyret. Kommunedelsutvalgene kan gis mye myndighet til å avgjøre lokale saker i kommunedelen, og det taler for at organiseringen av dette organet i større grad enn i dag bør avgjøres av innbyggerne selv.

Der kommunestyret har innført direkte valg til kommunedelsutvalg, gir kommunestyret myndigheten til innbyggerne å velge medlemmer, og avgir derfor myndighet sammenlignet med kommunedelsutvalg kommunestyret selv velger. Departementet mener dette prinsippet bør gjelde i hele valgperioden.

Departementet foreslår derfor en endring i § 7-10 om opprykk og nyvalg. Departementet mener det ikke bør være slik at kommunestyret velger nye medlemmer av direkte valgte kommunedelsutvalg når et medlem får endelig fritak, men reglene bør være det samme som for kommunestyret. Når et medlem i kommunedelsutvalget trer endelig ut og det skal velges et nytt medlem, bør derfor ikke kommunestyrets medlemmer bestemme hvem som blir det nye medlemmet. Forslaget innebærer derfor at loven gir mer direkte innflytelse til velgere i kommunedelen.

Forslaget til nye regler om nyvalg for direkte valgte kommunedelsutvalg innebærer at det vil være de samme reglene som ved endelig fratreden fra kommunestyret. Forslaget gir med dette bedre systematikk og sammenheng i kommunelovens regler om direkte valgte organer. Forslaget innebærer at det ikke skal velges nytt varamedlem hvis et varamedlem trer endelig ut av det vervet, men at varamedlemmene rykker opp i den rekkefølgen de er valgt. Dersom det er behov for nytt valgoppgjør eller suppleringsvalg til direkte valgte kommunedelsutvalg, legger departementet til grunn at valgloven § 14-2 kommer til anvendelse. Dette følger av at bestemmelsene i valgloven gjelder så langt de passer, jf. kommuneloven § 5-8 første ledd tredje punktum.

10 Forhold som gir grunnlag for suspensjon

10.1 Innledning

Hvis visse vilkår er oppfylt, kan kommunestyret vedta å suspendere en folkevalgt. Et av vilkårene er at det foreligger siktelse eller tiltale for et straffbart forhold etter nærmere angitte bestemmelser i straffeloven. Departementet har blitt oppmerksomme på at det er behov for justeringer i enkelte av henvisningene til bestemmelsene i straffeloven på grunn av noen uheldige og utilsiktede inkurier.

Inkuriene stammer trolig fra da de tilsvarende henvisningene i kommuneloven ble endret i forbindelse med ikraftsettingen av den nye straffeloven i 2015. Forarbeidene la opp til at endringene i henvisningene i hovedsak ikke skulle endre hva som var grunnlag for suspensjon, se Prop. 64 L (2014–2015) side 161.

Departementet foreslår derfor endringer i første ledd i kommunelovens bestemmelse om suspensjon. Dette er i dag § 7-11, men er på grunn av andre endringer i kapittel 7 foreslår departementet å flytte suspensjonsbestemmelsen til en ny § 7-12.

10.2 Gjeldende rett

Kommuneloven § 7-11 første ledd første punktum gir kommunestyret en rett til å suspendere en folkevalgt hvis enkelte vilkår er oppfylt. For det første må det være tatt ut siktelse eller tiltale mot den folkevalgte. For det andre må siktelsen eller tiltalen gjelde et «straffbart forhold som er nevnt i straffeloven §§ 151 til 154, 170 bokstav b, 171 til 174, 208 til 210, 353, kapittel 27 eller 30». For det tredje må forholdet være knyttet til utøvelsen av tjenesten eller vervet for kommunen. Suspensjonen skal kun gjelde frem til saken er rettskraftig avgjort.

I § 7-11 første ledd andre punktum er det et unntak fra det tredje vilkåret, som slår fast at det også kan treffes vedtak om suspensjon hvis saken handler om forhold nevnt i §§ 151 til 154 (forhold knyttet til valg og stemmegiving), selv om forholdet ikke er knyttet til utøvelsen av verv eller tjeneste for kommunen.

10.3 Departementets vurderinger og forslag

Det er behov for å endre henvisningene i bestemmelsen om suspensjon slik at det blir en bedre sammenheng mellom de ulike forholdene som kan danne grunnlaget for å suspendere en folkevalgt.

Det innebærer at straffeloven § 351 om skadeverk og § 352 om grovt skadeverk tas inn i oppstillingen. Straffeloven § 353 om mindre skadeverk tas ut av listen og gir ikke lenger grunnlag for suspensjon. Departementet mener at også grov tortur etter straffeloven § 175 bør tas inn i listen ettersom § 174 om tortur er tatt med. Begge disse to straffebestemmelsene var suspensjonsgrunnlag før endringene i den forrige kommuneloven.

Departementet foreslår også at henvisningen til § 208 tas ut, siden den bestemmelsen er opphevet. Den opphevede bestemmelsen handlet om rettstridig tilegnelse av forretningshemmeligheter, og er nå i en egen lov, se forretningshemmelighetsloven. Departementet mener det ikke er behov for å vise til den loven i suspensjonsbestemmelsen. Vilkårene for suspensjon av folkevalgte bør i all hovedsak være bestemmelser i straffeloven, og ikke i straffebestemmelser i særlover. De folkevalgte har dessuten taushetsplikt om forretningshemmeligheter, og brudd på taushetsplikten og utnytting av taushetsbelagte opplysninger med forsett for å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning er omfattet av straffeloven § 209. En folkevalgtes misbruk av forretningshemmeligheter vil derfor fremdeles kunne gi grunnlag for suspensjon.

Departementet foreslår at suspensjonsbestemmelsen som i dag er § 7-11 blir endret til å bli § 7-12. Dette som en konsekvens av andre endringer som er foreslått i dette høringsnotatet i lovens kapittel 7.

11 Møte-, tale- og forslagsrett i folkevalgte organer

11.1 Innledning

Gjeldende rett er at verken kommunestyret eller andre folkevalgte organer kan gi møte-, tale- eller forslagsrett til andre enn dem som etter lov eller forskrift har en slik rett. Departementet har mottatt flere spørsmål om det er adgang til å gi andre slike rettigheter, noe som kan tyde på at loven ikke er tydelig nok. Vi foreslår derfor å lovfeste en presisering som tydeliggjør dette, ved å fastslå at det er *medlemmene* i folkevalgte organer som har møte-, tale- og forslagsrett i organets møter og at det ikke kan gis møte-, tale- og forslagsrett til andre, utover det som følger av lov.

11.2 Gjeldende rett

Kommuneloven § 8-1 første ledd slår fast at medlemmer av kommunale folkevalgte organer plikter å delta i organets møter hvis de ikke har gyldig forfall. Møteplikten innebærer samtidig en *rett* til å møte i organet. Kommuneloven § 8-1 andre ledd slår fast at medlemmer som er til stede i et møte har stemmeplikt, som på tilsvarende måte betyr en *rett* til å stemme.

En del av møteretten og -plikten etter kommuneloven § 8-1 første ledd er en rett til å tale og til å fremme forslag i saker som skal behandles. Dette framgår ikke direkte av ordlyden i bestemmelsen, men følger forutsetningsvis av at formålet med møtet nettopp er at medlemmene skal bidra i saksbehandlingen. Bestemmelsen bruker begrepet «delta», som understreker at medlemmene skal ha en aktiv rolle i møter. Også saksbehandlingsreglene i kapittel 11 i kommuneloven bygger på et premiss om at medlemmer av folkevalgte organer har tale- og forslagsrett. I § 11-2 fjerde ledd framgår det for eksempel at alle medlemmer kan stille spørsmål til lederen i møter.

Det er «medlemmer» av kommunale folkevalgte organer som har møte-, tale- og forslagsrett etter kommuneloven § 8-1. Departementet legger til grunn at det med «medlemmer» menes faste medlemmer av organet. I tillegg vil varamedlemmer som møter i organet på grunn av forfall, ha samme rettigheter og plikter som faste medlemmer.

Det er i utgangspunktet bare organets faste medlemmer som har en alminnelig møte- og talerett. Loven åpner ikke for at andre enn medlemmene av organet og ordføreren kan ha forslagsrett. Departementet har lagt denne generelle forståelsen av loven til grunn i flere tolkningsuttalelser. Departementet oppfatter også at juridisk teori gir uttrykk for at det ikke er tillatt å gi andre enn faste medlemmer en alminnelig møte- og talerett.

Det er imidlertid i enkelte bestemmelser i kommuneloven fastslått at andre enn organets faste medlemmer og møtende varamedlemmer skal ha møte- og talerett i visse tilfeller:

- Ordføreren har møte-, tale- og forslagsrett i alle kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer unntatt kommune- og fylkesråd og organer under dem, jf. § 6-1 tredje ledd. I kontrollutvalget har ordføreren bare møte- og talerett.
- Kommunedirektøren har møte- og talerett i alle kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer, med unntak av kontrollutvalget, jf. § 13-1 femte ledd.
- Representanter for de ansatte har møte- og talerett i folkevalgte organer når de behandler saker som gjelder forholdet mellom de ansatte og kommunen som arbeidsgiver, jf. § 13-4 første ledd første setning.
- For parlamentarisk styrte kommuner er det en egen bestemmelse i § 10-3 om møteplikt og møte- og talerett for lederen og medlemmene av rådet.

- Medvirkningsrådene kan få møte- og talerett i folkevalgte organer i saker som angår deres ansvarsområde hvis kommunestyret bestemmer det, jf. forskrift om medvirkningsordninger § 2 sjette ledd.
- Kontrollutvalgets leder har møte- og talerett i kommunestyret eller fylkestinget når utvalgets saker skal behandles, jf. § 23-2 andre ledd
- Oppdragsansvarlig revisor eller hans eller hennes stedfortreder har møte- og talerett i kontrollutvalgets møter, jf. § 24-3 første ledd

Disse bestemmelsene definerer klart hvem som har møte-, tale og forslagsrett og hvilke folkevalgte organer dette gjelder. Enkelte av bestemmelsene definerer også hva slags sakstype som skal behandles i et folkevalgt organ for at møte- og taleretten skal gjelde. Når andre har fått en lovbestemt rett til å møte og tale, kan ikke kommunestyret eller andre organer frata dem denne retten. Departementet mener at disse særskilte bestemmelsene også er et uttrykk for at det ikke er adgang til å gi andre enn organets medlemmer slike rettigheter, med mindre det er særlig hjemmel for det. Dette gjelder også for folkevalgte som er medlemmer av andre organer i kommunen. De kan ikke få en alminnelig møte- og talerett, heller ikke ved behandling av enkelte sakstyper. Kommunens reglement etter kommuneloven §§ 5-13 og 11-12 kan ikke gå ut over det som følger av kommuneloven.

Kommuneloven er derimot ikke til hinder for at andre enn organets medlemmer kan få adgang til å uttale seg i enkeltsaker. Folkevalgte organer kan for eksempel invitere sakkyndige eller andre som har interesser i en sak til et møte, og i den sammenhengen gi vedkommende mulighet til holde et innlegg. Dette er noe annet enn en generell møte- og talerett. Personer som får tilbud om å uttale seg i et møte, kan likevel ikke delta i organets ordinære ordveksling på samme måte som organets medlemmer eller andre med lovfestet talerett. Når det gjelder forslagsrett, kan det ikke under noen omstendigheter gis til andre enn de som etter lov eller forskrift har eller kan få det.

11.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet har mottatt flere spørsmål om det er adgang til å gi andre enn organets medlemmer møte-, tale- og/eller forslagsrett. Dette kan tyde på at loven ikke er tydelig nok på dette punktet. Departementet foreslår å presisere i loven det som allerede er gjeldende rett, slik at det ikke er tvil om hva som gjelder. Forslaget går ikke ut på å endre de eksisterende særbestemmelsene om møte- og talerett.

Departementet mener det er viktig at det ikke er tvil om hvem som har møte-, tale- og forslagsrett i folkevalgte organer. Det er et viktig prinsipp at det er *medlemmene* av folkevalgte organer som har disse rettighetene, og ingen andre, med mindre lovgiver eksplisitt har slått dette fast. At det er medlemmene av folkevalgte organer som har disse rettighetene, er et utslag av det representative demokratiet.

Vi foreslår derfor at gjeldende rett presiseres i kommuneloven, som et nytt annet ledd i § 8-1. Forslaget går for det første ut på å lovfeste at medlemmer av et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ har møte-, tale- og forslagsrett i organets møter. Ved forfall til møter vil møtende varamedlemmer og settemedlemmer ha samme rettigheter som medlemmene. Vi foreslår å bygge på samme formulering som i kommuneloven § 6-1 tredje ledd, som lovfester ordførers møte-, tale- og forslagsrett. En lovfesting av møte-, tale- og forslagsrett er ikke ment å verken utvide eller innskrenke de rettighetene som allerede følger av lov og forskrift.

For det andre går forslaget ut på å presisere at det ikke kan gis møte-, tale- og forslagsrett til andre enn organets medlemmer, utover det som følger av lov og forskrift. Departementet

mener dette bør stå tydelig i loven, slik at det ikke er tvil om at verken kommunestyret eller andre folkevalgte organer kan gi andre enn de som har møte-, tale- og forslagsrett etter loven slike rettigheter.

Det vil imidlertid fremdeles være adgang til å invitere andre enn organets medlemmer til møter og til å gi dem anledning til å uttale seg, slik tilfellet er i dag. Møte- og talerett etter forslagens § 8-1 andre ledd er altså noe annet enn tilfeller hvor det folkevalgte organet velger å gi ordet til andre i en konkret sak. Se beskrivelse av gjeldende rett overfor.

12 Vedtak i sak som ikke er oppført i sakslisten eller hvor saksdokumenter ikke er sendt

12.1 Innledning

Bestemmelsen om når vedtak kan fattes i et folkevalgt organ, selv om saken ikke er oppført på sakslisten og selv om saksdokumenter ikke er sendt ut sammen med innkallingen, er språklig uklar. Departementet foreslår å klargjøre at vedtak kan fattes i slike situasjoner dersom ikke *minst* 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg dette.

12.2 Gjeldende rett

I kommuneloven § 11-3 er det regler om innkalling og saksliste til møter i folkevalgte organer. Hovedregelen er at saker skal stå på sakslisten som sendes ut før møtet. En sak skal settes på sakslisten hvis minst 1/3 av organets medlemmer krever det, jf. § 11-3 første ledd.

I § 11-3 femte ledd åpnes det for at det i enkelte tilfeller skal være adgang til å fatte vedtak i en sak selv om den ikke er oppført på sakslisten. Det gjelder hvis ikke møtelederen eller 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg det. På samme vilkår er det åpnet for å fatte vedtak i en sak selv om saksdokumentene ikke er sendt ut sammen med innkallingen.

Bestemmelsen i femte ledd åpner altså for å fatte vedtak i disse situasjonene dersom ikke 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg dette. Her er det ikke satt inn «minst», eller noen annen angivelse av at tallet representerer et maksimum eller minimum, på samme måte som i første ledd. Selve ordlyden tilsier at det kun er hvis nøyaktig 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg at slike vedtak fattes, at det ikke er adgang til å fatte vedtak. Det synes ganske klart at meningen må ha vært at dersom 1/3 eller flere av de møtende medlemmene motsetter seg at vedtak fattes, så er det heller ikke adgang til det. Er det færre enn 1/3 av medlemmene som motsetter seg dette, er det adgang til å fatte slike vedtak.

Ordlyden gjør rettstilstanden noe uklar.

12.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet mener utydeligheten i lovens ordlyd bør rettes opp slik at den blir i samsvar med det som er meningen at skal gjelde. Det er viktig å unngå usikkerhet om praktisering av denne bestemmelsen.

Som beskrevet under gjeldende rett er det neppe meningen at bestemmelsen skal si at det kun er dersom akkurat 1/3 av de møtende medlemmene som ikke motsetter seg vedtak, at vedtak kan fattes selv om ikke saken er oppført på sakslisten og/eller saksdokumenter ikke er sendt ut. Meningen med bestemmelsen må være at dersom 1/3 eller flere av de møtende medlemmene motsetter seg at det skal fattes vedtak i slike situasjoner, så kan det heller ikke

gjøres. Dersom færre enn 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg at vedtak fattes, så kan vedtak fattes i disse situasjonene.

Departementet foreslår derfor at det i kommuneloven § 11-3 femte ledd sies at et folkevalgt organ kan fatte vedtak i en sak som ikke er oppført på sakslisten hvis ikke møtelederen eller *minst* 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg det.

Departementet foreslår tilsvarende endring i neste setning om at vedtak kan fattes i en sak der saksdokumentene ikke er sendt ut sammen med innkallingen.

13 Ansettelse av kommunale ombud

13.1 Innledning

For å rydde opp i en uklarhet i kommuneloven knyttet til forholdet mellom reglene for ombud og de nye reglene om kommunedirektørens løpende personalansvar, foreslår departementet i dette kapitlet å lovfeste uttrykkelig at det er kommunestyret som ansetter i ombudsstillinger som kommunen selv velger å opprette. Lovregulerte ombudsordninger der noe annet er bestemt eller forutsatt i lov, vil ikke være omfattet av lovendringen.

13.2 Gjeldende rett

Ansettelse av ombud er ikke direkte regulert i kommuneloven. Den eneste bestemmelsen som regulerer ombud i kommuneloven er § 13-2 som sier at kommunestyret og fylkestinget selv kan bestemme at ombudsstillinger skal være åremålsstillinger og at åremålsperioden skal være på minst seks år.

Da denne bestemmelsen kom inn i kommuneloven første gang fra 1. januar 2007 (kommuneloven (1992) § 24 nr. 3) hadde forarbeidene uttalelser om hva slike ombudsstillinger er. I Ot.prp. nr. 96 (2005–2006) kapittel 5.5.2 ble dette omtalt som stillinger som ansettes av kommunestyret:

Etter departementets syn bør ansettelsen i en stilling for å kunne defineres som en ombudsstilling etter kommuneloven § 24 nr. 3, foretas av kommunestyret/fylkestinget og vedkommende bør rapportere direkte til disse organene. Videre må ombudet ha en selvstendig stilling og kunne treffe beslutninger uten å være avhengig av en senere behandling i kommunestyret etter fylkesting, eller andre organer i kommunen/fylkeskommunen.

I kommuneloven (2018) er bestemmelsen om at ombudsstillinger kan være åremålsstillinger tatt med i loven uten at bestemmelsen ble kommentert nærmere. Dette tilsier at premissene i forarbeidene fortsatt gjelder slik at definisjonen på ombud fortsatt er at det er kommunestyret som ansetter. Isolert sett tilsier dette at kommunestyret er den som ansetter ombud.

Bestemmelsen om ombud i åremålsbestemmelsen og tolkningen av denne må imidlertid ses i sammenheng med de nye, generelle reglene i kommuneloven (2018) om ansettelser. I § 13-1 sjuende ledd slås det fast at kommunedirektøren har det løpende personalansvaret, inkludert ansettelser, for alle stillinger i kommunen med mindre noe annet er fastsatt i lov.

Utgangspunktet er altså at det er kommunedirektøren som skal ansette til stillinger i kommunen. Andre lovbestemmelser kan imidlertid bestemme noe annet. Kommuneloven har i § 13-1 første ledd et klart unntak fra dette, nemlig at det er kommunestyret selv som ansetter kommunedirektøren. For ombud er det ingen lovbestemmelse som sier noe direkte om hvordan ombud ansettes, men forarbeidene til åremålsbestemmelsen kan tale for at

kommunestyret skal gjøre dette, fordi det der omtales at ansettelse av kommunestyret er en av forutsetningene for at en stilling skal være en ombudsstilling. Spørsmålet er om dette tilsier at lovbestemmelsen likevel kan tolkes som en hjemmel som regulerer ansettelse av ombud. Forarbeidene til kommuneloven (2018) har ikke omtalt problemstillingen.

Rettstilstanden for ansettelser av denne type ombudsstillinger er derfor noe uklar.

For ombudsstillinger som er regulert i annen lovgivning, vil spørsmålet avgjøres ut fra det aktuelle regelverket knyttet til den enkelte ombudsstillingen.

13.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet mener uklarheten i gjeldende rettstilstand om hvem som ansetter kommunale ombud og hvem disse skal rapportere til er uheldig og foreslår derfor å endre reglene slik at dette blir klart.

Mange kommuner har kommunale ombud på ulike områder. Dette er ombud som kommunen selv beslutter å ha og som kommer i tillegg til lovpålagte ombud som for eksempel personvernombud. Dette forslaget berører ikke de lovpålagte ombudene.

Etter det departementet erfarer, er det et ønske og behov for fortsatt å kunne ha denne type kommunale ombud. Departementet mener at det fortsatt bør være åpent for at kommunen eller fylkeskommunen kan ha slike ombudsstillinger dersom de ønsker det.

I og med at gjeldende rett nå er uklar på om ansettelsen av ombud skal gjøres av kommunestyret eller kommunedirektøren, har departementet vurdert nærmere hvem som bør gjøre ansettelsen. Hensikten med ombudsstillinger er at de skal være fristilt fra den ordinære administrasjonen og ha en særskilt rolle i kommunen. Det vises her til omtalen av ombudsstillinger i Ot.prp. nr. 96 (2005–2006), hvor det bl.a. sies at for å anses som en ombudsstilling bør ansettelsen foretas av kommunestyret eller fylkestinget og vedkommende bør rapportere direkte til disse. Videre må ombudet ha en selvstendig stilling og kunne treffe beslutninger uten å være avhengig av en senere behandling i kommunestyret etter fylkesting, eller andre organer i kommunen/fylkeskommunen. Dette tilsier at det bør være kommunestyret eller fylkestinget som ansetter i ombudsstillinger.

Spørsmålet er om hensynene bak den nye bestemmelsen om at kommunedirektøren skal ha det løpende personalansvaret, inkludert ansettelser, endrer på dette. En sentral begrunnelse for denne er at kommunedirektøren, som øverste administrative leder, har behov for og er best egnet til å ansette de rette personene i administrasjonen. Disse hensynene gjør seg ikke gjeldende på samme måte for ombudsstillinger, når hensikten med denne rollen nettopp er den skal være mer selvstendig og fristilt fra administrasjonen og kommunedirektøren.

Departementet mener at en samlet vurdering av disse ulike hensynene tilsier at ombudsstillinger ikke bør være omfattet av den ordinære regelen om at kommunedirektøren skal ansette til stillinger i kommunen. Departementet foreslår derfor at ansettelser til ombudsstillinger skal gjøres av kommunestyret eller fylkestinget.

Departementet understreker at ombud fortsatt er ansatte og ikke folkevalgte. Endringen som her foreslås, skal ikke endre på dette. Formålet med forslaget er å sikre at det fortsatt kan være denne type ombudsstillinger og at disse fortsatt kan fungere på den måten og fylle den funksjonen som de tidligere har gjort. Departementet vil med dette forslaget verken endre rammene for eller innholdet i ombudsstillinger sammenliknet med det som er beskrevet i Ot.prp. nr. 96 (2005–2006) kapittel 5.5.2. Der sies det bl.a. at et ombuds funksjon er å ivareta interessene til en nærmere angitt gruppe og at det er viktig at disse gruppene kan ha tillit til

ombudene. Videre sies det at ansettelse bør gjøres av kommunestyret eller fylkestinget og at ombudet bør rapportere direkte til disse organene.

Når det er kommunestyret eller fylkestinget som skal ansette slike kommunale ombud, er det kommunestyret som har arbeidsgiveransvaret. Dette blir på samme måte som for kommunedirektøren.

Etter dette foreslår departementet å ta inn i kommuneloven § 13-2 en bestemmelse om at ansettelse av ombud som kommunestyret eller fylkestinget har bestemt at de skal ha, skal gjøres av kommunestyret eller fylkestinget selv. Videre foreslås en lovteknisk endring i overskriften til § 13-2 for å tydeliggjøre at bestemmelsen ikke bare dreier seg om åremål, men også om ombud. Departementet foreslår også å tydeliggjøre i lovbestemmelsen at disse nye bestemmelsene ikke skal gjelde for lovregulerte ombud der noe annet er bestemt.

14 Minimumsavdrag på lån – forskriftshjemmel

14.1 Innledning

Kommuneloven stiller krav om minste årlige avdrag på lån (minimumsavdrag). Dersom kommunen organiserer deler av sin virksomhet i kommunale foretak, interkommunale politiske råd eller kommunale oppgavefellesskap, og/eller oppretter lånefond, oppstår det enkelte problemstillinger om minimumsavdrag. Departementet mener det er behov for klargjørende regler om minimumsavdraget og foreslår derfor en forskriftshjemmel.

14.2 Gjeldende rett

Kommuneloven § 14-10 andre ledd stiller krav om at driftsbudsjettet skal dekke avdrag på lån som minst er lik minimumsavdraget, slik det skal beregnes etter § 14-18. Driftsbudsjettet oppfyller altså bare kravet om budsjettbalanse hvis det også finansierer minimumsavdraget.

Kommuneloven § 14-18 første ledd første punktum gir en plikt til å foreta årlige nedbetalinger på lån som minst er lik minimumsavdraget. Minimumsavdraget skal etter andre punktum være lik avskrivningene, justert for forholdet mellom lånegjelden og avskrivbare eiendeler.

De nevnte bestemmelsene gjelder også for kommunalt foretak, interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefellesskap (så langt de passer), jf. kommuneloven §§ 9-1 fjerde ledd, 18-1 fjerde ledd og 19-1 fjerde ledd. Departementet har lagt til grunn at bestemmelsene også gjelder for lånefond opprettet etter § 14-14 tredje ledd.

14.3 Departements vurderinger og forslag

For de tilfellene en kommune har organisert all sin virksomhet innunder kommunekassen, vil det normalt ikke være rettslig tvil om forståelsen av reglene om minimumsavdrag. Det kan imidlertid være enkelte spørsmål, eksempelvis om selve beregningen av minimumsavdraget.

For de tilfellene en kommune har organisert virksomhet i kommunalt foretak mv. og/eller har opprettet lånefond, oppstår det enkelte problemstillinger hvor det kan være spørsmål om hva som er gjeldende rett. Dette kan være om adgangen for et kommunalt foretak til å ha låneavdrag lavere enn minimumsavdraget, forutsatt at kommunen samlet har minimumsavdrag som tilfredsstiller lovens krav. Et annet eksempel er om minimumsavdraget skal beregnes for hver regnskapsenhet (det vil si for henholdsvis kommunekassen og

kommunalt foretak mv. hver for seg) eller for kommunen samlet (ut fra samlede avskrivninger, eiendeler og gjeld). Videre kan det være spørsmål om hvordan minimumsavdraget skal beregnes for lånefondet, blant annet som følge av at lånefondet selv kun har gjelden i sitt regnskap.

Dette er noen problemstillinger som viser at det er behov for utfyllende regler om minimumsavdraget.

Departementets vurdering er at nærmere regulering om minimumsavdraget vil klargjøre hva som gjelder for minimumsavdraget og gjøre reglene mer tilgjengelige. Dette vil måtte være mer detaljerte regler, delvis av teknisk art. Slike regler bør fastsettes i forskrift framfor i loven. Departementet foreslår at loven skal gi hjemmel for departementet til å fastsette nærmere regler om minimumsavdraget i forskrift. Det er behov for å gi forskriftsregler både til § 14-10 andre ledd om budsjettbalanse og minimumsavdraget, og forskrift til § 14-18 om nedbetalingsplikten og beregningen av minimumsavdraget.

Departementet ber også om innspill fra høringsinstansene om hvilke problemstillinger knyttet til minimumsavdraget som det er behov for nærmere regler om.

15 Navn på interkommunale samarbeid etter kommuneloven

15.1 Innledning

Kommuneloven stiller krav om at interkommunale politiske råd etter kapittel 18 og kommunale oppgavefellesskap etter kapittel 19 må ha navn som beskriver hva slags type samarbeid det er. De må ha navn som inneholder interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefellesskap. Dette fører til at navnene kan bli ganske lange. Departementet foreslår derfor å åpne for at det i tillegg blir mulig å benytte forkortelsene «IPR» for «interkommunalt politisk råd» og «KO» for «kommunalt oppgavefellesskap».

15.2 Gjeldende rett

Det følger av kommuneloven § 18-1 tredje ledd at et interkommunalt politisk råds navn må inneholde ordene «interkommunalt politisk råd». For et kommunalt oppgavefellesskap følger det av § 19-1 tredje ledd at navnet må inneholde ordene «kommunalt oppgavefellesskap».

Et av hensynene bak kravet i §§ 18-1 tredje ledd og 19-1 tredje ledd er blant annet at det skal være enklere «å identifisere fellesskapet overfor så vel innbyggere, folkevalgte som offentlige registre», se Prop 46 L (2017–2018) side 171. Vurderingene er noe av det samme for interkommunale politiske råd, hvor det på side 176 fremheves at det kan være av verdi for innbyggernes forståelse av hva slags samarbeid det er snakk om hvis navnet inneholder «interkommunalt politisk råd». Kravene gir uttrykk for den nye kommunelovens mål om gjenkjennelighet, som også følger av § 5-1 tredje ledd om krav på navn på organer i kommunene.

Selv om hensynet til gjenkjennelighet vil ivaretas ved bruk av forkortelser, åpner ikke loven i dag for det for interkommunale politiske råd og kommunalt oppgavefellesskap. Til sammenligning er det adgang til å bruke forkortelser i stedet for hele navnet for interkommunale selskaper etter IKS-loven og kommunale foretak etter kommuneloven. Dette er regulert i foretaksnavneloven § 2-2. Her står det at foretaksnavnet til interkommunale

selskap skal inneholde ordene «interkommunale selskaper eller IKS», og at navnet til et kommunalt foretak skal inneholde ordene «kommunalt foretak eller KF».

Før kommuneloven (2018) trådte i kraft, var begrepet «regionråd» en innarbeidet betegnelse på samarbeid om generelle samfunnsspørsmål på tvers av kommunegrensene i det området regionrådet representerte. Slike regionråd hadde imidlertid ikke et fast juridisk innhold. I kommuneloven (2018) er det definert klare rammer for denne typen samarbeid gjennom reglene om interkommunalt politisk råd i kapittel 18. Slike samarbeid skal kalles interkommunale politiske råd. Det er fremdeles mulig å kalle samarbeidet regionråd, men i så fall må navnet i tillegg ha med ordene interkommunalt politisk råd.

15.3 Departements vurderinger og forslag

Departementet har fått flere henvendelser fra kommuner og interkommunale samarbeid om at det er noe tungvint og omstendelig med de lange navnene som følger av kravene i §§ 18-1 tredje ledd og § 19-1 tredje ledd.

Flere interkommunale samarbeid kan ha nokså lange navn som beskriver samarbeidets geografiske nedslagsområde eller hva kommunene samarbeider om. Når det formelle navnet i tillegg må inneholde alle ordene som beskriver hva slags type interkommunalt samarbeid det er snakk om, og det ikke er lov til å bruke forkortelser, blir det tungvint i den daglige bruken av navnet på samarbeidet. Dette kan føre til at samarbeidene velger å ikke bruke interkommunalt politisk råd eller kommunalt oppgavefellesskap når de omtaler seg selv. Det er altså risiko for at formålet med bestemmelsen, blant annet hensynet til at innbyggerne enkelt skal kunne indentifisere hva slags samarbeid det er, ikke oppnås med dagens regulering.

Departementet har vurdert om kommuneloven bør endres, slik at det blir mulig å bruke en forkortelse som beskriver samarbeidsformen i stedet for, eller i tillegg til, ordene «interkommunalt politisk råd» og «kommunalt oppgavefellesskap». Departementet har registrert at forkortelser allerede delvis er tatt i bruk i dagligtale og uformelle sammenhenger.

Departementet mener fremdeles det er et viktig hensyn at samarbeidenes navn gir uttrykk for hva slags samarbeid det er. Vår vurdering er at hensynet til gjenkjennelighet kan ivaretas gjennom bruk av forkortelser. Gjennom bruk av forkortelser vil det bli enklere å omtale samarbeidet. Dette vil også bidra til at reglene blir likere kommunale foretak og interkommunale selskap, som begge kan bruke forkortelser i foretaksnavnet.

Departementet ser at det kan ta noe tid før bruk av forkortelser blir innarbeidet, men vurderer at dette ikke er et særlig tungtveiende hensyn. Som nevnt er forkortelser allerede delvis tatt i bruk i ulike sammenhenger. Departementet antar videre at «kommunalt oppgavefellesskap» og «interkommunalt politisk råd» heller ikke har satt seg helt hos allmennheten enda, ettersom samarbeidsformene ble innført for få år siden.

Adgangen til å benytte forkortelsene i samarbeidets navn kan også gjøre det enklere å benytte «regionråd» i navnet uten at det blir for komplisert med «råd» to steder. Departementet har fått inntrykk av at dette er etterspurt. Det vil være en forbedring at det vil kunne hete for eksempel «Lillevik og omegn regionråd IPR», fremfor «Lillevik og omegn regionråd interkommunalt politisk råd». Dette kan også føre til at forkortelsene blir brukt i den daglige omtalen av samarbeidet, noe som vil kunne øke kunnskapen om hva slags samarbeid det er og hvilken regulering som gjelder. Ved å se forkortelsen i navnet vil man nokså raskt kunne se av kommuneloven hva slags samarbeid det er og hvilke bestemmelser som gjelder.

Departementet mener det mest naturlige er å forkorte «interkommunalt politisk råd» til IPR. Selv om denne forkortelsen i dag brukes om «Intellectual Property Rights» (immaterielle rettigheter) og i enkelte andre sammenhenger, mener departementet det er liten forvekslingsfare ved at de interkommunale politiske rådene har IPR som del av navnet.

Når det gjelder forkortelsene for kommunale oppgavefellesskap, har departementet vurdert både KO og KOF. Vi ser at begge forkortelsene allerede har blitt tatt i bruk. Slik departementet ser det nå, er KO den mest egnete forkortelsen. Hovedsakelig fordi KO fremstår som den forkortelsen med minst fare for forveksling med andre forkortelser. Vi viser for eksempel til at «KOF» har noen likheter med den innarbeidete og kjente forkortelsen «KF» for kommunale foretak. Det er en viss fare for at F-en feilaktig kan forveksles med foretak.

Departementet foreslår etter dette at interkommunale politiske råd kan velge om de vil benytte forkortelsen «IPR» i navnet i stedet for «interkommunalt politisk råd». Vi foreslår videre at kommunale oppgavefellesskap kan benytte «KO» i stedet for «kommunalt oppgavefellesskap». Forslaget innebærer at det er valgfritt å bruke alle ordene i navnet eller å bare bruke forkortelsen eller begge deler.

16 Varsling til kontrollutvalget om møter

16.1 Innledning

Kommuneloven sier at kontrollutvalget «skal varsles» om møter i generalforsamling, representantskap og andre eierorganer i heleide kommunale selskaper, uten at det står *hvem* som har en plikt til å varsle. Det er dermed ikke helt klart hva som er gjeldende rett. Departementet foreslår å presisere i lov at det er kommunen som har en plikt til å varsle kontrollutvalget.

16.2 Gjeldende rett

Kommuneloven § 23-6 regulerer kontrollutvalgets innsyn og undersøkelser i selskaper. Det framgår av bestemmelsens femte ledd at kontrollutvalget har rett til å være til stede i generalforsamling, representantskap og andre eierorganer i heleide kommunale selskaper. I tillegg slår bestemmelsen fast at kontrollutvalget skal varsles om slike møter.

Varslingsplikten til kontrollutvalget kom inn i kommuneloven (1992) § 80 tredje ledd 1. juli 2004. Med noen små språklige justeringer er varslingsplikten videreført i sin helhet i ny kommunelov (2018) § 23-6 femte ledd. I både kommuneloven (1992) og kommuneloven (2018) står det at kontrollutvalget «skal varsles», uten at det defineres nærmere *hvem* som skal varsle. Forarbeidene gir heller ikke et tydelig svar på hvem som har varslingsplikten.

Departementet har lagt til grunn i en tolkningsuttalelse at det er mest nærliggende at eier-/deltakerkommunen sender slikt varsel. Departementet har blant annet vist til at det vil være enklere for den enkelte kommunen å informere kontrollutvalget i forbindelse med møter, enn at selskap som kan ha mange ulike eier-/deltakerkommuner gjør det. Men siden de øvrige rettskildene ikke gir et tydelig svar, er gjeldende rett i dag ikke helt klar.

16.3 Departementets vurderinger og forslag

Begrunnelsen for varslingsplikten er at kontrollutvalget skal få informasjon om at det skal være møter i det øverste eierorganet i selskaper som kommunen har eierinteresser i og i det

øveste organet i interkommunale samarbeid. En stor del av kommuners virksomhet utføres i dag gjennom aksjeselskaper, interkommunale selskaper (IKS) eller interkommunale samarbeid som er fristilt fra kommunen som egne rettssubjekter. Varslingsplikten og retten til å være til stede i møtene, er viktig for at kontrollutvalget skal få tilstrekkelig informasjon og dermed grunnlag for å gjennomføre sin kontroll.

Usikkerhet rundt hvem som skal varsle, kan føre til at kontrollutvalget ikke fanger opp at det skal være møter, med den konsekvens at kontrollutvalget ikke får vært til stede. Uklarheten kan dermed føre til at hele bestemmelsen ikke fungerer etter hensikten.

Departementet har vurdert to alternativer til hvem som bør ha en varslingsplikt til kontrollutvalget om at det skal være møter i generalforsamling, representantskap og andre eierorganer i heleide kommunale selskaper. Disse alternativene er selskapet selv eller den enkelte eier-/deltakerkommunen.

Det er det enkelte aksjeselskapet, interkommunale selskapet mv. som setter opp møter og innkaller medlemmene. Varsel til kontrollutvalget om at det er møte i generalforsamling, representantskap eller tilsvarende organ vil antakelig kunne sendes samtidig, ved at kontrollutvalgssekretariatet får kopi av møteinnkalling. Slik sett henger varslingsplikt til kontrollutvalget naturlig sammen med tilsvarende administrative oppgaver selskapet må gjøre i forbindelse med møter. Dette kan tale i retning av at det er hensiktsmessig at selskapet har en plikt til å varsle kontrollutvalget etter kommuneloven.

På den andre siden antar departementet at det vil føre til et visst merarbeid for selskapene om de til enhver tid må ha oppdatert informasjon om de ulike kontrollutvalgssekretariatene som skal få varsel om møter og å sende varsel til dem. Særlig i selskaper med mange kommunale eiere eller deltakere vil dette kunne føre til ekstra administrativ tilrettelegging.

Dersom selskapene skulle ilegges en slik varslingsplikt, vurderer departementet at det ville vært mer nærliggende at pliktbestemmelsen ble plassert i den enkelte selskapsloven, og ikke i kommuneloven. Som det framgår av kommuneloven § 1-2 gjelder loven kommuners virksomhet. Både lovteknisk og pedagogisk sett mener departementet det vil være uheldig om en varslingsplikt for selskap blir plassert i kommuneloven.

Alternativet til at selskapet får en varslingsplikt, er at den enkelte eier-/deltakerkommunen må sørge for at kontrollutvalgssekretariatet får informasjon om møter. Departementet viser til at kommunen alltid vil ha oppdatert informasjon om kontrollutvalget og at kommunen også alltid vil få innkalling til møtene i eierorganene. Vi antar derfor at det vil være nokså enkelt å administrere en slik varslingsplikt. Kommunen kan videresende innkallinger til kontrollutvalgssekretariatet fortløpende.

Slik departementet vurderer problemstillingen nå, mener vi samlet sett at den beste løsningen vil være om kommunen får en plikt til å varsle kontrollutvalget. Vi har særlig lagt vekt på at dette vil være den enkleste ordningen å administrere. Forslaget vil innebære å endre ordlyden i kommuneloven § 23-6 femte ledd, slik at det framgår tydelig at kommuner og fylkeskommuner som er deltaker eller eier i selskaper eller interkommunale samarbeid etter bestemmelsens første ledd, skal varsle kontrollutvalget.

17 Forholdet til Longyearbyen lokalstyre

Rammeverket for Longyearbyen lokalstyre er nedfelt i Svalbardloven kapittel 5 og bygger på kommuneloven. Svalbardloven kapittel 5 har egne bestemmelser som bygger på prinsippene i kommuneloven og bestemmelser som henviser til bestemte paragrafer i kommuneloven.

Ettersom det er noen prinsipielle forskjeller på Longyearbyen lokalstyre og en kommune, er ikke alt regelverket likt.

Endringene som foreslås i dette høringsnotatet, som justerer allerede gjeldende regelverk, bør gjelde tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre. De fleste endringene vil komme til anvendelse for Longyearbyen lokalstyre gjennom henvisningsbestemmelsene. I tillegg må det gjøres to endringer i Svalbardloven. For det første må arbeidsutvalg for ungdomsråd eller andre medvirkningsorganer legges til i § 35 a andre ledd bokstav d, som regulerer hva som anses som andre organer i Longyearbyen lokalstyre. For det andre må henvisningen til kommuneloven i Svalbardloven § 35 b femte ledd endres, fordi forslaget innebærer at det skal legges til et nytt sjette ledd i kommuneloven § 5-12.

18 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene i dette høringsnotatet inneholder i det all vesentligste presiseringer og tydeliggjøringer. Ingen av de foreslåtte lovendringene innebærer nye oppgaver til kommunene. Departementet mener derfor at forslagene ikke får administrative eller økonomiske konsekvenser av vesentlig betydning.

19 Merknader til enkelte av forslagene til lovendringer

Til endringene i § 5-2:

I andre ledd er oppstillingen av andre kommunale organer utvidet. I bokstav e) om eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom er det tatt inn at også arbeidsutvalg for disse er et slikt organ. Denne endringen henger sammen med endringen i § 5-12 som åpner opp for at også slike organer skal kunne opprette arbeidsutvalg.

Til endringene i § 5-6:

Endringen i tredje ledd innebærer at formannskap og fylkesutvalg kan omorganisere eller nedlegge egne arbeidsutvalg. Dette kan de gjøre når de måtte ønske det og dermed også flere ganger om det er ønskelig. Når det sies at formannskapet og fylkesutvalget kan gjøre dette selv, innebærer det at kompetansen ikke kan delegeres videre. I praksis betyr det at arbeidsutvalgene ikke kan gis adgang til å omorganisere eller legge ned seg selv.

Til endringene i § 5-7:

Endringen i tredje ledd innebærer at et utvalg kan omorganisere eller nedlegge egne arbeidsutvalg. Dette kan de gjøre når de måtte ønske det og dermed også flere ganger om det er ønskelig. Når det sies at utvalget kan gjøre dette selv, innebærer det at kompetansen ikke kan delegeres videre. I praksis betyr det at arbeidsutvalgene ikke kan gis adgang til å omorganisere eller legge ned seg selv.

Til endringene i § 5-9:

Endringen i sjette ledd innebærer at en komitee kan omorganisere eller nedlegge egne arbeidsutvalg, forutsatt at kommunestyret ikke har bestemt noe annet. Så lenge det skjer innenfor rammene kommunestyret eventuelt har satt, kan komiteer omorganisere og nedlegge arbeidsutvalg når de måtte ønske det og dermed også flere ganger om det er ønskelig. Når det sies at komiteen kan gjøre dette selv, innebærer det at kompetansen ikke kan delegeres

videre. I praksis betyr det at arbeidsutvalgene ikke kan gis adgang til å omorganisere eller legge ned seg selv.

Til endringene i § 5-12:

Endringen i § 5-12 femte ledd åpner opp for at også eldreråd, råd for personer med funksjonsmedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom skal kunne opprette arbeidsutvalg. Det åpnes altså for en adgang til å ha arbeidsutvalg dersom det enkelte organ selv ønsker det. Et slikt arbeidsutvalg må bestå av medlemmer som er valgt blant medlemmene i medvirkningsrådet selv. Dette kan også omorganises eller legges ned av organet selv, dersom de ønsker det. Når det gjelder oppgaver for arbeidsutvalget, vil det i hovedsak være opp til medvirkningsrådet selv å bestemme dette. Oppgavene må imidlertid være innenfor rammen av det organet selv kan gjøre. Siden medvirkningsråd ikke skal fatte vedtak, kan heller ikke arbeidsutvalget få adgang til å fatte vedtak. Arbeidsutvalgene vil være andre folkevalgte organer etter § 5-2 og en rekke av reglene i kommuneloven vil derfor gjelde for slike arbeidsutvalg. For øvrig vil de i hovedsak ha samme rammer som andre arbeidsutvalg etter kommuneloven.

Til endringene i § 6-2:

I fjerde ledd lovfestes det uttrykkelig at hvis varaordføreren trer midlertidig ut av vervet, skal det velges en ny varaordfører midlertidig. I tillegg lovfestes det uttrykkelig at hvis varaordføreren trer endelig ut av vervet, skal det velges en ny varaordfører.

Til endringene i § 7-5:

I fjerde ledd er det en ny bestemmelse som sier at det velgende organet selv avgjør om avstemningen skal foretas ved skriftlig avstemning eller ved å vise stemmetegn. En avgjørelse om dette gjøres etter de ordinære reglene, og det må således være et alminnelig flertall for dette.

Til endringene i § 7-6:

I første ledd er det endret slik at begrepsbruken nå er «stemmer». Dette inkluderer både stemmesedler og stemmetegn.

Til endringene i § 7-8:

I andre ledd er det presisert at flertallsvalg skal gjennomføres ved å vise stemmetegn. Det vil si at det klargjøres at det ikke er anledning til skriftlig avstemning ved flertallsvalg. Begrunnelsen for dette er at valg av ledere og nestledere til ulike folkevalgte organer bør være åpne og synlige.

Til endringene i § 7-10:

Det gjøres flere endringer i § 7-10. Lovteknisk deles bestemmelsen i to slik at omtalen av settemedlemmer tas ut og behandles i en ny egen bestemmelse i nye § 7-11. Dagens andre ledd er derfor tatt ut og det blir dermed en justering av alle leddene i bestemmelsen.

I det som blir nytt andre ledd, er direkte valgte kommunedelsutvalg etter § 5-8 tatt inn i lovteksten som et nytt type organ hvor det ikke skal velges nye medlemmer dersom et medlem trer endelig ut. Det betyr at dersom et medlem av denne typen kommunedelsutvalg trer endelig ut, så skal varamedlemmer fra samme liste tre inn i deres sted i den nummerorden de er valgt.

Som en konsekvens av denne endringen tas også direkte valgte kommunedelsutvalg inn i oppramsingen i det som blir et nytt tredje ledd, slik at det uttrykkelig framgår at det ikke skal foretas nyvalg hvis et medlem eller varamedlem trer endelig ut.

Det tas også inn enkelte nye regler om valg til arbeidsutvalg i et nytt sjette ledd. Dersom det skal velges settemedlem eller foretas et nyvalg etter tredje ledd til et arbeidsutvalg, er det organet som opprettet og valgte medlemmer til arbeidsutvalget, som skal foreta valget. Det betyr også at det er den aktuelle gruppen i organet som skal foreslå hvem som skal velges.

Til endringene i ny § 7-11:

Ny § 7-11 blir en egen bestemmelse om settemedlemmer. Suspensjonsreglene blir regulert i ny § 7-12.

I første ledd andre punktum presiserer at det også kan velges settemedlem der hvor det gis et tidsubestemt midlertidig fritak som antas å vare mer enn tre måneder. Dette vil blant annet være aktuelt for folkevalgte som skal tiltre rikspolitiske verv som statssekretær eller politisk rådgiver, hvor fritaket gjelder så lenge betingelsen for fritaket er til stede (det rikspolitiske vervet). Slike fritak må som hovedregel antas å vare mer enn tre måneder, selv om det ikke er eksplisitt vedtatt at det gjelder minst tre måneder. Bestemmelsen kan også være aktuell ved tidsubestemt fritak ved langvarig behandling av sykdom. Det er ingen plikt til å velge settemedlem, og det er det velgende organet som avgjør om vilkårene for å velge settemedlem er til stede.

I andre ledd tas det inn nærmere beskrivelse av hvordan settemedlemmer skal velges. Loven må gi slik beskrivelse, siden det ikke lenger er krav om å følge listen over varamedlemmer. Settemedlemmer skal i hovedsak velges på samme måte som nye medlemmer ved nyvalg, dvs. at den aktuelle gruppen foreslår en kandidat som organet velger så lenge valgbarhetskriteriene er oppfylt.

I tredje ledd tas det også inn enkelte nye regler om valg av settemedlemmer til arbeidsutvalg. Dersom det skal velges settemedlem til et arbeidsutvalg, er det organet som opprettet og valgte medlemmer til arbeidsutvalget, som skal foreta valget. Det betyr også at det er den aktuelle gruppen i organet som skal foreslå hvem som skal velges.

Til endringene i ny § 7-12:

Nye § 7-12 inneholder de suspensjonsreglene som sto i § 7-11. Det er i tillegg gjort enkelte justeringer i hvilke straffebestemmelser det henvises til som vil kunne danne grunnlag for suspensjon.

Til endringene i § 8-1:

Endringene i andre ledd presiserer at det bare er *medlemmer* av et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ som har møte-, tale- og forslagsrett i organets møter. Med medlemmer menes faste medlemmer av det aktuelle folkevalgte organet. Ved forfall til møter vil møtende varamedlemmer og settemedlemmer ha samme rettigheter som medlemmene.

I andre ledd slås det også fast at det ikke kan gis møte-, tale- og forslagsrett til andre enn organets medlemmer, med mindre noe annet følger av lov. Dette innebærer blant annet at folkevalgte har møte-, tale- og forslagsrett i organet de er fast medlem, men at de ikke kan få slike rettigheter i andre folkevalgte organer hvor han eller hun ikke er medlem. Heller ikke andre personer eller grupper kan få møte-, tale- eller forslagsrett, med mindre loven

uttrykkelig gir hjemmel for det. Disse endringene innebærer ingen øvrige endringer i de eksisterende bestemmelsene om møte- og talerett.

Bestemmelsen er ikke til hinder for at andre enn organets medlemmer kan inviteres til møter og få adgang til å uttale seg i enkeltsaker. Dette er noe annet enn en generell møte- og talerett. Personer som får tilbud om å uttale seg i et møte, kan ikke delta i organets ordinære ordveksling på samme måte som organets medlemmer. *Forslagsrett* kan ikke gis til andre enn de som etter lov eller forskrift har eller kan få det.

I nytt tredje ledd tredje punktum lovfestes det at hvert enkelt medlem kan kreve skriftlig avstemning ved ansettelse. Det betyr at utgangspunktet er at avstemningen gjennomføres med stemmetegn, men at det ikke skal mer til enn at ett medlem krever skriftlig avstemning for at kommunestyret må gjennomføre avstemningen skriftlig. I praksis har dette bare betydning når kommunestyret skal ansette kommunedirektør, eller ombud for de kommunene som ønsker dette.

Til endringene i § 13-3:

Endringen er en presisering av at bestemmelsens omtale av «1/3 av de møtende medlemmene» betyr «minst» 1/3 av de møtende medlemmene.

Til endringene i § 13-2:

Endringene i andre ledd klargjør hvilke regler som gjelder for ansettelse og personalansvar dersom kommunen eller fylkeskommunen velger å ha ett eller flere ombud. Det er kommunestyret eller fylkestinget selv som skal ansette slike ombud. I dette ligger det også at det er kommunestyret eller fylkestinget selv som kan beslutte oppsigelse og som dermed får arbeidsgiveransvaret. Dette vil være et ansvar på samme måte som de har for kommunedirektøren. Dette gjelder ikke for andre lovregulerte ombud der noe annet følger av reguleringen for disse. Slik særlig regulering av enkelte konkrete ombud vil gå foran kommunelovens mer generelle regler for kommuner og fylkeskommuner. Dette følger også av ordinær lovtolkning og rettskildeprinsipper.

Til endringene i § 14-10 og § 14-18:

Forslagene gir departementet en ny hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift om minimumsavdraget. Dette omfatter regler om plikten til å dekke avdrag på driftsbudsjettet, om plikten til å nedbetale lån og om beregningen av minimumsavdraget.

Til endringen i § 18-1:

Endringene i § 18-1 tredje ledd innebærer at det er valgfritt å benytte forkortelsen «IPR» i samarbeidets navn eller ordene «interkommunalt politisk råd». Som forkortelse er det bare anledning til å bruke forkortelsen «IPR». Navnet på et interkommunalt politisk råd må altså enten inneholde forkortelsen IPR eller ha ordene interkommunalt politisk råd skrevet fullt ut. Rådets navn skal framgå av samarbeidsavtalen.

Til endringen i § 19-1:

Endringene innebærer at det er valgfritt å benytte forkortelsen «KO» i samarbeidets navn eller ordene «kommunalt oppgavefellesskap». Som forkortelse er det bare anledning til å bruke forkortelsen «KO». Navnet på et kommunalt oppgavefellesskap må altså enten inneholde forkortelsen KO eller ha ordene kommunalt oppgavefellesskap skrevet fullt ut. Navnet skal framgå av samarbeidsavtalen.

Til endringen i § 23-6 femte ledd:

Endringene skal tydeliggjøre at kommuner og fylkeskommuner har en plikt til å varsle kontrollutvalget om planlagte møter i generalforsamling, representantskap og tilsvarende organer. Kommunen og fylkeskommunen har stor frihet til å bestemme hvordan kontrollutvalget underrettes om at det skal være møter. Det er ingen formkrav til hvordan det skal varsles etter denne bestemmelsen. Kommunen og fylkeskommunen må sørge for å gi beskjed om møter tidsnok til at kontrollutvalget får praktisk mulighet til å kunne delta på møtene.

20 Forslag til lov om endringer i kommuneloven og Svalbardloven

I

I lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-2 andre ledd bokstav e) skal lyde:

e) eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom, *og arbeidsutvalg for disse.*

§ 5-6 tredje ledd skal lyde:

Formannskapet og fylkesutvalget kan opprette et arbeidsutvalg som består av medlemmer fra formannskapet eller fylkesutvalget. *Formannskapet og fylkesutvalget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge arbeidsutvalg.*

5-7 tredje ledd skal lyde:

Utvalget kan opprette et arbeidsutvalg med medlemmer som er valgt blant medlemmene av utvalget. Dette kravet gjelder ikke når kommunedelsutvalg velger arbeidsutvalg. *Utvalget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge arbeidsutvalg.*

§ 5-9 sjette ledd skal lyde:

Komiteen kan opprette arbeidsutvalg med medlemmer fra komiteen hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget selv har bestemt noe annet. *Komiteen kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge et arbeidsutvalg hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget selv har bestemt noe annet.*

Nytt § 5-12 femte ledd skal lyde:

Et råd eller annet medvirkningsorgan for ungdom kan opprette arbeidsutvalg med medlemmer som er valgt blant medlemmene i det aktuelle rådet eller annet

medvirkningsorgan for ungdom. Det aktuelle rådet eller annet medvirkningsorgan for ungdom kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge arbeidsutvalget.

§ 5-12 nåværende femte ledd blir sjette ledd.

§ 6-2 fjerde ledd skal lyde:

Hvis ordføreren trer midlertidig ut av vervet, rykker varaordføreren opp som ordfører. En ny varaordfører skal da velges midlertidig. Hvis ordføreren trer endelig ut av vervet, skal det velges en ny ordfører. *Hvis varaordføreren trer midlertidig ut av vervet, skal det velges en ny varaordfører midlertidig. Hvis varaordføreren trer endelig ut av vervet, skal det velges en ny varaordfører.*

Nytt § 7-5 fjerde ledd skal lyde:

Det velgende organet avgjør selv om valget skal foretas ved skriftlig avstemning eller om det skal foretas ved å vise stemmetegn.

§ 7-6 første ledd skal lyde:

Ved valgoppgjøret fordeles organets medlemsplasser på de ulike listene etter hvor mange *stemmer* hver liste har fått, ved bruk av delingstall 1, 2, 3, 4 osv. Hvis flere lister har samme kvotient, tilfaller plassen den av listene som har fått flest stemmer. Har listene fått like mange stemmer, avgjøres valget ved loddtrekning.

Nytt § 7-8 andre ledd skal lyde:

Flertallsvalg skal foretas ved å vise stemmetegn.

§ 7-10 skal lyde:

Hvis medlemmer har forfall til et møte i et folkevalgt organ, innkalles varamedlemmer fra den gruppen der det er forfall. Varamedlemmer skal så langt som mulig innkalles i den nummerordenen de er valgt.

Hvis medlemmer av *kommunestyret, fylkestinget eller direkte valgte kommunedelsutvalg* trer endelig ut, og de er valgt ved forholdsvalg, skal varamedlemmer fra samme liste tre inn i deres sted i den nummerordenen varamedlemmene er valgt. Hvis medlemmer av kommunestyret trer endelig ut, og de er valgt ved flertallsvalg, skal varamedlemmer tre inn i den nummerordenen de er valgt.

Hvis et medlem eller varamedlem av et annet folkevalgt organ enn kommunestyre, fylkesting, kommunestyrekomité, *fylkestingskomité eller direkte valgt kommunedelsutvalg* trer endelig ut, skal det velges et nytt medlem eller varamedlem. Det nye medlemmet skal velges fra den samme gruppen som det uttreddende medlemmet tilhørte. Hvis dette vil føre til at ett kjønn vil bli representert med mindre enn 40 prosent av medlemmene i organet, skal det, hvis det er mulig, velges et nytt medlem fra det underrepresenterte kjønn.

Hvis lederen av et folkevalgt organ trer endelig ut av organet, skal det velges en ny leder.

Hvis antallet varamedlemmer eller en gruppes varamedlemmer til formannskapet, fylkesutvalget eller et annet folkevalgt organ som er valgt av kommunestyret eller fylkestinget, er blitt for lavt, kan kommunestyret eller fylkestinget selv velge ett eller flere faste eller midlertidige varamedlemmer. Disse varamedlemmene skal velges fra den gruppen som har et for lavt antall varamedlemmer (suppleringsvalg). Hvis det viser seg at denne framgangsmåten fører til at ett kjønn vil bli representert med mindre enn 40 prosent av varamedlemmene til organet eller gruppens varamedlemmer, skal det, hvis det er mulig, velges nytt varamedlem fra det underrepresenterte kjønn. Formannskapet eller fylkesutvalget kan få delegert myndighet til å velge varamedlemmer til andre organer.

Ved nyvalg etter *tredje* ledd og suppleringsvalg etter *femte* ledd kan gruppen selv foreslå hvem som skal velges. Gruppen informerer deretter kommunestyret, formannskapet, fylkestinget eller fylkesutvalget, som velger den foreslåtte kandidaten hvis de lovbestemte vilkårene er oppfylt. Ved nyvalg etter *tredje* ledd rykker det nye medlemmet eller varamedlemmet inn på den ledige plassen. Ved suppleringsvalg etter *femte* ledd skal det nyvalgte varamedlemmet plasseres nederst på listen over varamedlemmer.

Ved nyvalg etter tredje ledd til arbeidsutvalg skal gruppen i det folkevalgte organet som opprettet arbeidsutvalget, foreslå hvem som skal velges. Gruppen informerer deretter det folkevalgte organet som opprettet arbeidsutvalget, som velger den foreslåtte kandidaten hvis de lovbestemte vilkårene er oppfylt.

Nåværende § 7-11 blir ny § 7-12.

Ny § 7-11 skal lyde:

§ 7-11 Settemedlemmer

Hvis en folkevalgt i andre organer enn kommunestyret, fylkestinget eller direkte valgte kommunedelsutvalg er innvilget fritak i minst tre måneder, kan kommunestyret eller fylkestinget selv velge et settemedlem for den perioden fritaket gjelder. Det samme gjelder hvis det er gitt tidsubestemt fritak som antas å vare mer enn tre måneder.

Ved valg av settemedlem etter første ledd kan gruppen selv foreslå hvem som skal velges. Gruppen informerer deretter kommunestyret eller fylkestinget, som velger den foreslåtte kandidaten hvis de lovbestemte vilkårene er oppfylt.

Ved valg av settemedlem til arbeidsutvalg, skal gruppen i det folkevalgte organet som opprettet arbeidsutvalget foreslå hvem som skal velges. Gruppen informerer deretter det folkevalgte organet som opprettet arbeidsutvalget, som velger den foreslåtte kandidaten hvis de lovbestemte vilkårene er oppfylt.

Ny § 7-12 første ledd skal lyde:

Hvis det blir tatt ut siktelse eller tiltale mot en folkevalgt for et straffbart forhold som er nevnt i straffeloven §§ 151 til 154, 170 bokstav b, 171 til 175, 209 til 210, 351 til 352, kapittel 27 eller 30, og forholdet er knyttet til utøvelse av tjeneste eller et verv for kommunen eller fylkeskommunen, kan kommunestyret eller fylkestinget selv vedta å

suspendere den folkevalgte fra vervet inntil saken er rettskraftig avgjort. Hvis det dreier seg om forhold som er nevnt i straffeloven §§ 151 til 154, gjelder ikke vilkåret om at forholdet skal være knyttet til utøvelse av verv eller tjeneste for kommunen eller fylkeskommunen

Nytt § 8-1 andre ledd skal lyde:

Medlemmer av et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ har møte-, tale- og forslagsrett i organets møter. Det kan ikke gis møte-, tale- og forslagsrett til andre enn organets medlemmer, hvis ikke noe annet følger av lov.

§ 8-1 nåværende andre ledd blir nytt tredje ledd.

§ 8-1 tredje ledd skal lyde:

Medlemmer som er til stede i et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ når en sak tas opp til avstemning, plikter å stemme. Ved valg og vedtak om ansettelse er det adgang til å stemme blankt. *Ved vedtak om ansettelse kan hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning.*

§ 11-3 femte ledd skal lyde:

Et folkevalgt organ kan fatte vedtak i en sak som ikke er oppført på sakslisten, hvis ikke møtelederen eller *minst* 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg det. På tilsvarende måte kan organet fatte vedtak i en sak der saksdokumentene ikke er sendt ut sammen med innkallingen, hvis ikke møtelederen eller *minst* 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg det.

§ 13-2 skal lyde:

§ 13-2 *Åremål og ombud*

Kommunestyret og fylkestinget kan selv bestemme at ledende administrative stillinger skal være åremålsstillinger. Det samme gjelder for ombud. Åremålsperioden skal være på minst seks år.

Dersom kommunestyret eller fylkestinget vedtar at kommunen eller fylkeskommunen skal ha ombud, skal kommunestyret eller fylkestinget selv ansette ombudet.

§ 14-10 andre ledd skal lyde:

Driftsbudsjettet skal dekke avdrag på lån med et beløp som minst tilsvarer avdrag beregnet etter § 14-18. *Departementet kan gi forskrift om dekning av avdrag på driftsbudsjettet.*

Nytt § 14-18 fjerde ledd:

Departementet kan gi forskrift om nedbetaling av lån og om beregning av minimumsavdraget.

§ 18-1 tredje ledd skal lyde:

Rådets navn skal inneholde ordene interkommunalt politisk råd *eller forkortelsen IPR*.

§ 19-1 tredje ledd skal lyde:

Oppgavefellesskapets navn skal inneholde ordene kommunalt oppgavefellesskap *eller forkortelsen KO*.

§ 23-6 femte ledd skal lyde:

Kommuner og fylkeskommuner skal varsle kontrollutvalget om møter i generalforsamling, representantskap og tilsvarende organer. Kontrollutvalget har rett til å være til stede i disse møtene.

II

I lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard (Svalbardloven) gjøres følgende endringer:

§ 35 a andre ledd bokstav d) skal lyde:

d) ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for *ungdom og arbeidsutvalg for dette*.

§ 35 b femte ledd andre punktum skal lyde:

Kommuneloven § 5-12 tredje til *sjette* ledd gjelder tilsvarende.